

Sculptură de Ion JALEA

MODEL AL PERSONALITĂȚII COMUNISTE

Puține zile ne mai despart de evenimentul care de atîta vreme mobilizează conștiința și vrednicia întregii țări. De pe toate întinșurile patriei, în adunările comunistilor, un nume a răsunat și răsună ca un simbol al vieții, al lucidității și al energiei întregului popor: Nicolae Ceaușescu. Masele de muncitori, țărani, intelectuali, întregul popor — cere într-un glas ca tovarășul Nicolae Ceaușescu, omul a cărui dragoste fierbinte de țară și al cărui atașament profund față de comunism a fost și este dovedit prin fapta creatoare — să fie reales în înalta funcție de secretar general al partidului.

Deprinsi să-l ascultăm pe comunistul Nicolae Ceaușescu spunîndu-și cuvîntul în toate împrejurările esențiale ale vieții și activității publice a României, în Capitală ca și pe plaiurile bănățene, în Maramureș, la Cluj-Napoca, sau printre oțelarii reșițeni și hunedoreni, la Iași sau în atîtea alte locuri, captivați de adevărul și de perspectivele fiecăreia din afirmațiile sale ni se conturează înaintea trăsăturilor unei personalități integrale, modelul cel mai adevărat și mai deplin al personalității comuniste. Pretuțindeni, secretarul general al partidului scrutează realitățile cu pătrunderea și cu înțelegerea celui care cunoaște și dinamizează întregul, apreciază, îndeamnă, ajută sau sfătuiește, pornind de la principiile și de la țelurile înalte ale transformării socialiste a României. Această transformare echivalează cu crearea unei economii înfloritoare prin care poporul român să-și consolideze poziția pe care o me-

rită între națiunile și statele avansate ale lumii. Această transformare presupune, totodată, așa cum arăta la Iași tovarășul Nicolae Ceaușescu „un nou tip de om, un nou tip de societate, fără precedent în istorie”.

Documentele elaborate de conducerea partidului nostru — tovarășul Nicolae Ceaușescu avînd meritul inițiativei și al îndrumării directe — documente ce sînt discutate cu maturitate în toate adunările comunistilor, urmînd a fi supuse Congresului, reprezintă chintesența gândirii creatoare și a voinței partidului și a întregului nostru popor. În cadrul acesta de o mare rigoare științifică și de o înaltă valoare umanistă se înscriu și importante măsurile legiferate de curînd de către Marea Adunare Națională: retribuirea după cantitatea și calitatea muncii, sistematizarea teritoriului și localităților urbane și rurale, ocrotirea patrimoniului cultural național. Acestea sînt menite să contribuie esențial la împlinirea principiilor eticii și echității, la apropierea satului de oraș, la dezvoltarea conștiinței comuniste, în baza îndestrucțiilor relații dialectice dintre viitor și trecut. Sînt acțiuni care relevă principii, care relevă de pe acum trăsăturile caracteristice ale acestui nou tip de societate și ale acestui nou tip de om.

Omul nou: iată un ideal care nu se definește numai prin faptul că e vorba de cel care trăiește azi. Pentru noi toți, omul nou intruchipează, în esență, idealul comunist al personalității, model al umanismului contemporan, exemplar concret și, în același timp, prin neîntreprupta perspectivă a perfecționării lui, un personaj ale cărui

virtualități sînt mereu deschise împlinirilor din ce în ce mai profunde. Este tocmai ceea ce, prin imbinarea atîtor trăsături, ca om politic și ca om — pur și simplu — ca soldat al partidului și ca secretar general, ne sugerează activitatea acestei avîntate și înțelepte maturități creatoare, exponent al întregului partid și al poporului: tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Programul ideologic de la a căruia adoptare s-au împlinit de curînd trei ani, program datorat a celeiași inițiative și gândiri creatoare, pune în lumină în modul cel mai pregnant, prin roadele înregistrate pînă azi, valorile etice ale personalității comuniste. Pe măsura puterilor omenești, a grijii și a simțului de răspundere pe care numai adevăratul patriotism comunist îl explică, tovarășul Nicolae Ceaușescu ilustrează deci permanenta prezență a spiritului civic și a convingerilor creatoare marxist-leniniste, în soluționarea marilor probleme contemporane ale României și ale întregii lumi.

Prin personalitatea atît de stimată și apreciată și pe plan mondial a președintelui țării, trăim din plin un sentiment al ubicuității valorilor românești, merit să amplifice efortul solidar al națiunii pentru perfecționarea omului și a societății noastre. Este argumentul suprem, de ordin principal dar și afectiv, un argument legic care indică necesitatea istorică a re-alegerii tovarășului Nicolae Ceaușescu în funcția de răspundere de secretar general al partidului nostru: primul cetățean al țării — cel dintîi soldat al partidului — concretizare și model al omului nou — al personalității comuniste.

CRONICA

GEORGE LESNEA

Cîntați acest pămînt!

PARTIDUL CLASEI MUNCITOARE

Unul din procesele sociale cele mai importante în evoluția societății românești moderne în secolul al XIX-lea a fost apariția pe arena vieții politice a proletariatului industrial, cea mai tinăra clasă, care avea să devină cea mai avansată clasă a națiunii.

Prin locul și rolul său în producția bunurilor materiale, prin poziția sa față de structurile social-economice și politice ale capitalismului, clasa muncitoare a devenit forța cea mai înaintată a societății, purtătoarea celor mai înaintate idei de progres social și național. Astfel, lupta proletariatului, avînd drept scop principal nu numai eliberarea sa, ci și a celorlalți oameni ai muncii, a dobîndit totodată un caracter național, patriotic.

În procesul maturizării politice a proletariatului un rol important l-au avut ideile socialiste răspîndite prin intermediul cercurilor muncitorești, al unor ziare, reviste, lucrări cu caracter marxist etc., dintre care, o influență covârșitoare a avut-o lucrarea lui C. Dobrogeanu-Gherea, *Ce vor socialiștii români?*

Momentul care marchează infăptuirea organizării politice a clasei muncitoare, de însemnătate excepțională pentru destinele luptei revoluționare a proletariatului și a maselor muncitoare din țara noastră, îl reprezintă înființarea Partidului Social-Democrat al Muncitorilor din România, în anul 1893.

De la începutul formării sale, partidul politic marxist al clasei muncitoare și-a asumat misiunea istorică de a conduce lupta revoluționară pentru cucerirea puterii politice de către proletariat și celelalte

Prof. univ. dr. Aurel LOGHIN

(continuare în pag. 6)

Români ! Cîntați acest pămînt
Sub paza soarelui și-a lunii.
Cu sînge l-au sfințit străbunii,
Stînd drepti în iureșul furtunii.
Faceți cu țara legămînt
Să privegheați mai cu avînt :
Ca nimeni truda-i fără preget
Să n-o atingă nici c-un deget.

Iubiți acești năprasnici munți,
Aceste lanuri cu belșuguri,
Minunea brazdelor de pluguri
Și primăverile din muguri.
Întindeți peste vremuri punți,
Munciți cu drag, jucați la nunți
Și bucurați-vă de toate
Spre cite inima vă bate !

Români ! Cînstiți acest partid !
Cu trup și suflet este-al țării,
Ce se-nnoiește-n largul zării,
E viu ca valurile mării.
În față-i anii se deschid,
Nu-i stă de stavili nici un zid.
Cînstiți strădania lui rară...
Români iubiți această țară !

Iubiți pe cel ce-i veșnic treaz,
Veghind poporul și cimpia,
Cu toată rivna și țaria,
A cărui viață-i România,
Ce-nfruntă-al vremilor talaz.
Slăviți-l toți cu duh viteaz
Și cu a inimii bătaie
Pe Ceaușescu Nicolae.

În celelalte pagini

- CONST. CIOPRAGA : Lirici ai pămîntului
- AL. ANDRIESCU : Doi poeți tineri
- D. IGNEA : Drumul spre cunoaștere

- PETRU PÂNZARU : Orizont comunist
- M. DRAGOMIR : Dinamica gândirii, dinamica realului
- Poeții lumii cîntă România

Doi poeți tineri

Două fire se încrucișează mereu în poemele lui Dan Verona din volumul **Zodia măslinului**, Editura „Cartea românească”, 1974, pentru a se uni, până la urmă, într-o albă comună, în care revărsarea lirică este profundă și egală. Idealul estetic al poetului se încrucișează mereu, fără intenții didactice, cu un ideal etic, pentru a preamări o iubire aproape mistică, dar de esență umană, nu divină, femeia fiind simbolul purității și purității sensului existenței: „Nici un cuvânt nu-i de ajuns. Ar trebui/ fluvii să se unească și cerul să umple cu sfințenie/ pavilioanele crinilor. Ar trebui/ muntele să se deschiadă ca o carte străveche/ aștrile să urmeze calea mirilor în deapănare/ lumina ca o lespede să fie pe gura fecioarei./ Ar trebui trezite din somn turme neprihănite de lire, femeile ar trebui nu să fie înalte la răsărușii poeziei./ Un cuvânt nu-i de ajuns” (În apărarea poetului). Nici tot, în cele mai multe din aceste cîntece, puse simbolice sub „Zodia măslinului”, autorul lor vorbește despre dragoste și poezie, judecînd nobles și generozitatea după puritatea sentimentului care o generează. Eros, ca în multe interpretări moderne, nu mai apare ca o zeitate frivolă, agitîndu-se malițios și nestatornic în cortegiul lui Venus. I se simt pașii tot mai mult în apropierea lui Mercur, acolo unde se naște altfel de frumusețe decît aceea care împinge la satisfacerea dorințelor ușoare. Se creează spațiul necesar în care presimțim numai presența, pentru că nu se poate vorbi de nici o influență în planul expresiei, pe care Ion Barbu îl căuta în opoziția dintre Mercur și Venus cînd scria **Ritmurile pentru nunțile necesare**. Noua Euridice este simbolul iubirii fără de moarte și fără de prihană, al aspirației spre perfecțiunea cîntecului: Lasă-ți privighetorile / să mă lumineze, soarele meu./ Zorile totdeauna/ în calea ieșirii tale din somn/ mă găsesc jumătate de templu./ Și cîntecul se întuneacă în veșmîntu-i de piersică. / Lasă-ți privighetorile/ să mă lumineze, soarele meu”. (Noua Euridice).

Datele autobiografice, ca în poezia cu titlul **Dintr-o străveche ramură căzînd**, sau al existenței altora sînt folosite tot ca argumente lirice în această pledoarie înnoibilă de poezie și de fervoarea încrederii în sfințenia poetului. Simbolul celor „mîntuiți prin Iubire”, aluzie la sensul plural valent **Primele iubiri**, este Nicolae Labiș: „Deasupra lumii/ în celeste pavilioane/ acolo stau Cîntăreții de neamuri / cei fără trup printre oameni/ cei mîntuiți prin Iubire” (Cornul de aur al tramvaielor). Toate aceste cîntece, oricare ar fi poezia, se transformă într-o suavă aspirație a împlinirii în puritatea desăvîrșită a poeziei. Extazul erotic se topește într-un crez estetic și moral, iar nerealizarea lui aduce umbrele melancoliei: „Dar n-a sosit încă timpul/ de vreme ce prin grădinile lumii/ oamenii sînt venchi/ ca pășările. Ar fi timpul de-acum/ să se deschidă ochii lumii./ O, Cap al Bunei Speranțe!! De-ajuns cu zăpezi otrăvite, cu arbori tăiați/ cu femei desculte altare în care plouă/ cu fiuturi nebuni. De-ajuns cu noroiul din prondă/ cu orbirea noia. De-ajuns” (Iubito, melancolia). Poetul nu are însă suflul satiric și poezia se usucă în abstracțiunii cînd se părăsește adorația și se trece la invectivă, deși este normală și explicabilă articulația suflului, deși dintre cele două ipostaze. În această situație se află poezia **Aproape parabolă despre cei inhămați la golful indiferenței**. Cele mai multe și mai realizate poeme din volum nu sînt decît o condamnare, prin iubire, a indiferenței. Din această cauză explicitarea parabolică (Omul-Moluscă, Omul-Algă, din poezia amintită) pare de prisos față de sensul dăruirii imitantat liric în atîtea cîntece de iubire din volumul **Zodia măslinului**. Dintre cei doi poli, **tărîna și crinul** — îi numim chiar cu termenii poetului —, între care se consumă aspirația sa de puritate, mai ușor vedem **crinul** decît **tărîna**. Sînt foarte concludente, în acest sens, cîteva cuvinte-cheie pe care se clădește un întreg sistem imagistic în perfectă concordanță cu un stil ușor litanic, care este, în mare măsură, un efect al repetării lor: zăpezile pure, catedralele, măslinul, trandafirul, crinul, petala, aripa păsării, fecioara, partea necunoscută a muntelui, iar, dintre ființele mitologice, pierduta Euridice. Poema **Portret disperat al celei ce în vechime se numea Euridice** adună o adevărată colecție de imagini suave pentru a figura corpul femeii, pină la o totală sub-

limare a dorinței în adorație. În această sublimare se află izvorul cel mai adînc al cîntecelor lui Dan Verona din volumul **Zodia măslinului**.

Scriind sub influențe neasimilate încă suficient, dar poet în sensul adevărat al cuvîntului, tînrul student ieșean Paul Balahur se vede încununat, la vîrsta cînd Labiș își tipărea **Primele iubiri**, cu laurii celui de al IV-lea Festival de poezie „Mihai Eminescu”, de curînd încheiat la Iași. Volumul **Anotimpul corăbiilor**, Editura „Junimea”, 1974, se plasează într-un spațiu spre care se abat cîntecele neascensibile, sintaxa barbiană: „Pe ram, ceas pur, triumful cîntecelor îmbii” (Și aurul melodic), imagini înfrățite cu albatrosul baudelairean, ritmuri populare, un fel de pșoala ieșeană receptivă mai puțin de la sursă, cît din școala ieșeană a lui Mihai Codreanu, la care s-ar putea adăuga și un ton ceremonial care vine din poezia lui Horia Zilic. Cităm, pentru a ilustra ecourile firești, de exemplu de a vorbi de marea anului deosebit, departe în care influența populară este trecută mai întîi prin excelențele filtrări ale lui Cezar Baltag din **Madona din dud**: „Cine știe să nu spun/ Ce frunza fată mare/ Bura necuvîntătoare/ Pină trece, pină vin/ Jumătate drum secăt/ Jumătate împărat / / Inșă fruntea ta desparte / Bobii suitori în moarte/ Ca-ntr-o pajiște care / Trece oglini în neamșcătoare// Ochii șerpi fără șiraguri/ Pe inele, între praguri// Ține glas vîrtej de treceri/ Trecere îndură glas/ Iarba-mă face loc sub seceri/ Și-unde-mă face loc mă las/ Recunoștem sub ogor/ Jumătate de pînă” (Cîntecul). Cum așteptăm deosebit de visul îndrăzneț. Fără să mai fie vorba întotdeauna de modele literare, poetul își mărturisește, deocamdată, cu mare plăcere, călăuzele.

Primul ciclu al volumului, **Cartea turnurilor**, este foarte cîntecul tematic și cuprinde un elogiu pe care autorul îl aduce patriei, identificîndu-se cu destinul ei contemporan. Dincolo de piesele care mai vădese încă tentația versului ocazional, poate fi observat, în cele mai interesante poeme ale ciclului, efortul de a coordona discursul exterior cu mișcarea interioară, singura care poate da autenticitate versului și recomanda un poet. Intrezărim această scrisoare de recomandare în poemele: **Inscripție pe nămeții florali**, **Fîntîna din munte**, **Delte de bronz** etc. Nu putem să nu remarcăm, chiar și în astfel de poeme, schemele unor stilizări livresci. Atît în **Orație**, cît și în **Inel**, natura este privită cu o evidentă poză de poet în căutare de inspirație. Frumusețea pămîntului ca și fertilitatea lui, deși se face într-un loc trimiterea obligatorie la „Muncile și zilele” lui Hesiod, sînt privite cu detașare estetică, fără vibrație interioară. Partea a doua de cîntec, **Semele întocmai**, vrea să fie un fel de semiotică lirică. Poezia devine mai adîncă, mediativă, în această încercare de dezvăluire a semnelor care-și pun pecetea pe sensibilitatea autorului: **Echinoc**, **Cîntec**, **Priveliști**: „Pînă să știe oasele ce spun / mă fac foc rotund la o poartă / pe care talerele apun / încercînd singure să se împartă // Și acum răspunde pietrei de taină / să vedem care-i mai tare din noi / singerez, dacă mă uit peste umăr / pașiști sub flaute rămîn înapoi” (Încercare de frate).

Paul Balahur este un poet care, în stadiul actual al prozodică. Iată plăcerea voluptatei „Concristul seurt al timpului îl măsură / În metru somptuos și rime rare” (Rime). Astfel de înclinații îl conduc mereu pe poet la clădirea tablourilor statice: „Și avuți metallic pe care-l ține în palme / Să-și clatine lumina în argintiu pocat / Și pasărea, arcadă pe templul vertical, / Țesut în armonia priveliștilor calme” (Orație). Mărturisindu-ne încrederea în talentul acestui tânăr, mărturisim că vedem în el, în vedem prima biruință notabilă după ce va învinge hieratismul acestui început. Strălucirea zăpezii îl împiedică, deocamdată, să pătrundă cu privirea pînă la sevele calde și eterne pe care le ascunde efemerul culșur rece.

Lirici ai pămîntului:

VIRGIL CARIANOPOL, GHEORGHE ISTRATE

Const. CIOPRAGA

Prezența lirică a lui Virgil Carianopol, a căror primă carte a apărut în 1933, purtînd drept titlu numele autorului, este una dintre cele mai vii. Inițial frondeur și modernist, avînd legături cu avangarda literară, și-a găsit apoi sunetul propriu ca poet al pămîntului, iar de vreun deceniu încoace, a devenit o voce a istoriei și a străbunilor săi olteni. Volume ca **Un ocean, o frunte în exil** (1934), **Scrisori către plante** (1936), **Carte pentru domnișe** (1937), marchează etape spre izvoarele tradiției. În **Frunzișul toamnei mele** (1938), apoi în **Scară la cer** (1940), temelor mai vechi li se adaugă confesiuni despre viață și moarte; volumele de după al doilea război mondial, între care **Cîntece de amurg și Viorile vîrstei**, confirmă aspirația spre limpezimea cristalină și muzicalitate. Un aliaj de meditație discretă, de contemplație și recapitulări lirice în surdina, intră în componența volumului recent **Elegii și Elegii** (Ed. „Eminescu”, 1974). Poetul dispune de un stil direct, sobru, al cărui farmec ține de expresia aproape nudă. Virgil Carianopol s-a întors, programatic, la profilul cîntecului folcloric, model pe care Eminescu însuși îl urmase insistînd în confesiunile din a doua etapă. Imaginile sensibilizează ideile prin raportare la lucruri, la pămînt, la tot ce cade sub simțuri, romanticul Carianopol savurînd cerul cu „puzderii de stele”, „lumina ca de vin”, „noaptea de aur, românești”. Poemele sale sînt cîntec, adresîndu-se deci în mod precumpănitor urechii, precum cîntecele populare: „Sînt cînturi care cer să lupte / Pentru pămîntul românesc” — precizează autorul, evocînd „oltenescul covor” sau „cite-un colț de codru românesc”. Filosofia poetului e aceea a generațiilor care s-au succedat pe acest pămînt și au înțeles că nașterea și declinul intră în legile universului. Între eul liric și univers se stabilesc analogii. Apusul soarelui devine un simbol etic pentru acela care, îmbătrînind, contemplă în înțelepciune lucrurile: „Aș vrea atunci cînd voi pleca din lume / Să plec și eu pierind vîrsta tinerilor / Cu veșmîntul care știu că „nu mai e mult de mers spre depărtare”, care „pe toate le-a urmat și le-a iubit”, poetul așteaptă împlinirea destinului său. De contemporani îi tratează ca pe niște prieteni, îngrijindu-se de „zborul” și „liniștea” lor; pe urmași îi dorește „cutezători” și „neînduplecați”. O patetică iubire de oameni se opune sistematic spectrului morții. Munți și figuri istorice monumentale, solidaritatea afectivă și rațională cu „maica Tară”, „mare și sfință”, constituie principalul punct de sprijin în confruntarea cu timpul devorator.

Deși elegiac și aparent resemnat, la Virgil Carianopol pulează o perpetuă aspirație spre faptă. Într-un poem, **Tot la 65 de ani, găsim o profesiune de credință edificatoare**: „Am fost un nelămurit, în depărtare, / Un om cu care viața s-a luptat... / Țineam la brîu cuțitul strîmb al lunii, / Mă luam de gît cu anii tot mereu...”. Ne aflăm în fața unui poet care cultiva cu foarte bune rezultate poezia patriotică. Poate cea mai frumoasă pagină din volum e un **Cîntec oltenesc**: „Muică, noi sîntem un neam / Ca frunza pe ram. / Dacă n-aveam Jiu de soi / Trăgeam Oltul mai spre noi... / Dacă n-aveam munți cum sînt / Îi scoteam chiar din pămînt. / Dunăre dacă n-aveam, / Jiul Dunăre-l făceam...”. Într-un frumos profil, intitulat **Poetul**, acesta e prezentat ca un creator de „bijuterii pentru vreme...”. Elegiile lui Virgil Carianopol sînt mai degrabă meditații patetice.

Luauți împreună, Ion Gheorghe, George Alboiu și Gheorghe Istrate, poeți cu trăsături diferite, sînt voci ale spiritualetății Bărăganului, sensibili la legătura dintre temporal și etern și mai ales la solicitările mitului. Nu era vorba, la Gheorghe Istrate, în **Măștile somnului** (1968), de nostalgia păsărilor; nici în **Pseudopatriarhalia**, volum apărut recent (Cartea românească, 1974) nu se face apologia vreunei epoci de aur. Nu e nici descriere în sens plat, nici evocare romantică, ci o tentativă de descifrare a unui suflet colectiv; sintem introduși într-un climat specific la confinanțele mitului cu istoria. Este, în fond, experiența lui Sadoveanu din **Creanga de aur**, a lui Blaga, teoretizată în **Spațiul mioritic**, a lui Ion Barbu din **Isarlik**, la care, printr-o cunoaștere lirică (formula aparent contradictorie), se înaintează către realități ce scapă examenului lucid. Prin urmare în **Pseudopatriarhalia** găsim un prim-plan sprijinit pe concretul imediat („Eu văd pădurea, numai pămînt”) și un plan secund ca fundamental al autohtoniei, în care se desfășoară în adîncime un suflet, cu partea de veștăritate: „În ochiul meu e un mormînt / În care de veștărită / o sabie ce scînteiază...” (Pămînt). În numeroase variante, pămîntul, **sedes**, **sălaş** sau în care „părîinții dorm uitați, cu capul pe luntrile amurgului”, deschide perspective spre vis și legendă; în patul casei ori în pămînt, centre polarizante, dorm părinții (străbunii) „ca două pietre-mbrățișate-n slavă”. În fiecare înaintaș „se-ascunde-un zeu...”. Poetul preferă ca mod de comunicare metafora revelatorie, mai mult decît comparația plastică, de unde o continuă pendularea între lămurit și nelămurit: „Spate în spate stăm cu pămîntul, / o pîndă veșnică ne înfrățeste / cu uriasa lui lumină...”. Timpul și distanțele interioare sînt motive de explorări rituale. Mai mult de o treime din piesele volumului poartă titlul **Ritual**. Ce spun aceste **ritualuri**? Toate vorbesc de înaltașii necunoscuți din străfundurile istoriei noastre, de inscripții și practici arhaice, de cai și săgeți, de case, cîini și iarbă, de păsări simbolice; toate stabilesc relații la nivelul straturilor de adîncime pînă la arhetipurile. În felul său, Gheorghe Istrate cultivă un ritual de construcție, analog cu acela din **Miorița** și **Legenda Meșterului Manole**, vizînd să dezvăluie sintetic modul în care s-a construit **Casa neamului**. Poetul vede „ograda traversată de bătrîni”, „grămezi de arme — sulți priveghind”, cai fantomatici și „bărbați cu glasuri aspre”. Memoria colectivă e mult mai puternică decît cea individuală: „Dar nu-i a mea memoria aceasta / nici graiul ce-l rostesc înlăcrimat. / Eu sînt doar o memorie-n derivă. / din cerul altădată, o stea”. Timpul aparține metamorfozei, încît și bătrîni se confundă; copilul purtat în brațe pe marginea zăpezii-fluviu, poate fi în acest caz „un strămoș”. Spațiul se exprimă prin realități externe, — ape, păduri, vietăți. „Să ascultăm cum steta ingenuche: / pămîntu-ascuțat-a mai născut un cal!”. Emblema casei devine calul. „Două mii de bărbați ară / sub streșina casei noastre...”. Egresuri, ursitoare, „porunci eterne”, spații de necunoscut rugîni și plente se întorc într-o viziune inițiativă, la baza căreia stă patetică, afinitatea cu pămîntul țării. Viziune globală e mitică și modernă în același timp, magică și simbolică; vocea poetului e vocea unei comunități: spațiul se definește ca o valoare morală. De o sinceritate remarcabilă, unitar, consistent, versul lui Gheorghe Istrate, poet autentic, și-a găsit ritmul adecvat pentru descifrarea mitului originar.

Inovație și comunicare

Există în orice om — în plan estetic vorbind — un fond de comprehensivă așteptare. A citi o carte înseamnă, practic, a primi răspuns la specifice așteptări. De cele mai multe ori un răspuns inedit cuprins în structura unor anterior modelate și unanim acceptate forme și sisteme de referință. Acesta și este, în fond, numitorul comun al dialogului artă-public, dialog în care ambele părți intervin în baza unei prealabile „înțelegeri”, parțial respectate (altfel n-ar fi posibilă comunicarea artă-public), periodic încălcate (altfel n-ar fi posibilă acomodarea artei la ceea ce numim spiritul epocii sau, mai ales, n-ar fi posibilă modelarea acestui spirit). Așadar, periodic încălcată, după cum a procedat „bizarul” Beethoven, în raport cu Haydn, sau Wagner — în raport cu foarte mulți contemporani de-ai săi. Dar ambii s-au constituit ulterior în fecunde puncte de reper, îmbogățind funcționalul sistem referențial al artei. Situație repetată odată cu „Sărbătoarea primăverii” a lui Stravinsky, primită inițial de către publicul spectator, cu perplexitate, pentru ca ulterior să fie trecută în rândul lucrărilor clasice. Exemplele pot urma la nesfârșit, vizând nu numai domeniul muzicii, ci și al literaturii, artei plastice, coregrafiei etc. Din care perspectivă, tradiție și inovație nu reprezintă decât punctele orientative ale unei evoluții, care nu este, practic decât traiectoria impactului artei cu epocile cărora le dă, în timp și pentru eternitate, expresie.

A spune că tradiția favorizează comunicarea, iar inovația — o mai specială algoritmare a mesajului, ar însemna să exagerăm și să unilateralizăm. Dar nu să spunem un neadevăr. Chiar dacă fondului de așteptare la care ne-am referit fi sint proprii ambele coordonate, în sumate într-o dialectică întrepătrundere. Nu-l citim numai pe Balzac, ci și pe Enrico Marquez, ba uneori, fie și numai din curiozitate estetică, ne oprim asupra unor pagini de Robbe-Grillet sau Nathalie Sarraute. Care este, de astă dată, raportul dintre așteptările lectorului și răspunsul dat de operă, care a fi mai greu de precizat. Fapt este că apare un indice de sofisticare în acest din urmă caz, inevitabil fie că îl luăm ca efect al snobismului mult

mai prezent în lumea artei și literaturii decât am voi să recunoaștem, fie ca efect al acțiunii desfășurate de estetica modernă, atunci când ea însăși nu-și taie punțile de comunicare cu cititorul. Acest aspect a fost semnalat cu multe decenii în urmă de P. P. Negulescu: „Odată cu teoriile estetice noi, s-au inventat firește și cuvinte noi, care să le desemneze, cuvinte bizare, menite să izbească imaginația oamenilor prin ciudățenia lor și să-i intimideze, făcându-i să se simtă adinc ignoranți în fața marilor mistere ce se ascund în formulele estetice respective, și să fie prin urmare cit mai docili față de operele de artă întemeiate pe acele principii, să le admită adică fără nici o rezistență” (P. P. Negulescu, Pagini alese, p. 160, Editura științifică, București, 1967). De altfel, snobismul și caracterul inhibant al hiperterminologiei estetice își conjugă efectele, moda cenzurând cu excesivă autoritate orice reacție în planul trăirilor estetice și chemând la ordine pe autorii temerarelor abateri de la normă. Și cite false produse estetice, mascate de o aparentă, modernă „complexitate” a expresiei și a modalităților demersului artistic, nu au primit girul criticii, care nu-și putea asuma riscul celei mai vagi indoiele în fața a ceea ce, obscur și dificil, mima arta, substituind autenticității valori — poncifuri? Ce efect au avut, ce efect au asemenea atitudini asupra publicului, este ușor de constatat. De două ori derutat — o dată, în fața textului critic, greu descifrabil, sugerând un fel de elitism al celor puțini, capabili să priceapă arta; a doua oară în fața nu știu cărei poezii, care a luat prea în serios butada lui Sartre, potrivit căreia poetul este „un prozator care vorbește ca să nu spună nimic” — publicul a fost în situația de a-și considera cu atenție propria-i aptitudine de a dialoga cu arta. Motiv pentru care s-a îndreptat cu încredere că-

tre clasici, din care confruntare a rezultat o trainică pactizare cu tradiția.

Dar inovația?

O atitudine de dezarmare în fața noutății nu înseamnă acceptare. Dar semnaleză o disponibilitate care se cere cultivată. Din acest motiv probabil a luat Noverre, contemporanul lui Voltaire, reformatorul artei coregrafice și creatorul baletului modern, inițiativa realizării aceluși ciclu de scrisori „despre dans și balet”, scrisori în care pledează nu numai propria-i cauză, ci și cauza, mai generală, a unui fecund dialog artă-public. Aceasta, nu fără a semnală indicii de relativitate a problemei: „În timpul reprezentării unei piese dramatice, sensibilitatea fiecărui spectator este impresionată cu o intensitate proporțională cu aptitudinea sa, mai mult sau mai puțin mare, de a fi emoționat. Astfel, de la spectatorul cel mai puțin sensibil, până la cel mai emoțiv, se găsește o mulțime de nuanțe, fiecare fiindu-i proprie cite unuia din ei (...). Omul rece și puțin susceptibil la emoție va găsi aproape totdeauna piesa exagerată. În timp ce acela ce se emoționează ușor o va considera, de cele mai multe ori, slabă și lincedă. De aici deduc că expresiile poetului se găsesc rareori în unison cu sensibilitatea spectatorului, în afară de cazul în care s-ar presupune că farmecul dicțiunii pune pe toți spectatorii de acord, efect pe care cu greu mi-l pot închipui”. (J. G. Noverre. Scrisori despre dans și balet, p. 21, Editura muzicală a Uniunii compozitorilor din R.S.R., 1967). Ce să înțelegem însă prin aptitudinea de a se emoționa a unui spectator decât fondul de așteptare, în constituirea cărului intră nu numai temperamentul acestuia, dar și pregătirea culturală, frecventarea cu mai multă sau mai puțină regularitate, a unei arte sau a alteia, în general, experiența de viață, în mod particular actualizată în perimetrul u-

nei ideologii, care prezidează înțel-nirea lui cu arta? Condiție în care am putea chiar vorbi de receptarea unui mesaj, receptare cu caracter de percepție rezonantă, după cum se exprimă Mc Luhan, care însă simplifică problema legând mesajul de mediul de comunicare, acesta, la rândul său, împărțit în mediu „cald” și mediu „rece”; primul presupunând o receptare pasivă, al doilea — una activă, aserțiune ușor de relaționat cu la fel de gratuită împărțire, de către Galen, a medicamentelor epocii în „calde” și „rece” („cald” fiind piperul, „rece” — cicoarea!). Dacă filmul e cald, iar televiziunea — rece (ultimul, mediu care favorizează deci prezența activă a spectatorului), ce se întâmplă atunci când este transmis un film la televizor?

Putem oricum afirma că percepția rezonantă a mesajului operei este în funcție nu numai de originalitatea (inevitabil novatoare) a operei, dar și de structura așteptărilor publicului cărui il este destinată. Element foarte important, dacă luăm în considerație observația lui H. Wald („Comunicare și accesibilitate” — „Viața românească” nr. 10/1974), potrivit căruia, dacă „în natură emițătorul comunică receptorului, în cultură emițătorul comunică cu (s.n.) receptorul”, istoria culturii fiind „istoria creșterii cimpului semiotic”. Or, dacă, după același, „o operă este cu atât mai originală cu cât este mai nou cimpul semiotic cuprins între expresie și idee”, un indice de dificultate în perceperea și priceperea operei este inevitabil. El trebuie însă depășit „nu prin restrângerea cimpului semiotic, ci prin educarea accesibilității”. H. Wald distinge între opere banale („o banalitate nu încetează să fie o semnificație dar încetează să mai fie informație”), sub nivelul mediu de accesibilitate și opere superioare respectivului nivel, distincție care o pune

în termeni mai proprii pe cea operată de Noverre, vizat fiind și de această dată publicul, ca parte în procesul de comunicare. Un proces supus, în socialism, unui dublu efort de democratizare, implicând deci nu numai angajarea în social a artistului, dar și accesul activ al maselor la cultură. Și aceasta, nu doar prin masificarea culturii, ci și prin multilaterală avizare a acestora, prin edificarea unei înalte conștiințe estetice colective, al cărei purtător să fie publicul, în cea mai largă accepție a termenului. În acest sens și trebuie înțelese recomandările cuprinse în proiectul de Program al partidului, în care se subliniază: „Partidul acordă, de asemenea, un rol de mare însemnătate criticii de artă, atât în promovarea creației artistice cu un înalt conținut educativ, militant, cât și în educarea estetică a maselor (...). Prin caracterul lor, precum și prin organizarea largă a difuzării în mase, operele de artă valoroase trebuie să devină un bun al întregului nostru popor”. Perspectivă revoluționară, purtătoare de un profund spirit novator, de dorit nu numai în ceea ce privește originalitatea operelor nou create, dar și în poziția publicului, a cărui tot mai superioară avizare estetică și în general cultural-științifică face posibilă realizarea plenară a întregului tezaur al valorilor artei universale, prin lecturi care valorifică, dintr-o particulară perspectivă social-istorică, latențe și disponibilități ale unui dialog, mereu nou sub raportul cimpului semiotic parcurs.

A ridica, deci, așteptările publicului la nivelul unei fecunde comprehensiuni a dimensiunilor novatoare ale artei și a spulbera astfel posibilele aprehensiuni față de un gest estetic ce nu se epuizează la o banală lectură, comodă dar ineficientă în planul cunoașterii și educației artistice, iată direcții în care critica de artă și, în general, ansamblul activităților cultural-artistice au de spus un cuvânt hotărâtor.

Începând, eventual, cu eliminarea conjuncturalilor prejudecăți care vizează fie inovația, fie tradiția și unilateralizează astfel un demers eficient numai când este desfășurat în toată complexitatea lui.

AL. I. FRIDUȘ

in piatră-i mărturia

În piatră-i mărturia că vintu-a fost mai slab
Culorile mai tari ca timpul ne arată
Acesta e un act vorbind de-un pircălab
Și fiica unui vornic e-n broderii-ngropată.

Răgazul scurt ca un popas în strane
Ținutu-ne-a-n tre lupte pentru visare treji
Cum sfintele acelea dind viață la jcoane
Sunt mamele durerii când au pierdut viteji.

Ard lămpi în subterane iluminind fintini
Din valuri de speranță a izvorit lumina
Barajul de Vidraru noi îl purtăm pe mini
Cum Basarab-lăcașul — cu Doamna lui—Despina.

Și curg povești cu meșteri ce jertfa au iubit
Mai mult ca fericirea căldută, de sub tindă
Meleaguri de legendă au sufletuși să tindă
Și dincolo de ele și-n miez desăvârșit.

Florin Mihai PETRESCU

rotund și țarmurit de fluvii

Pe unde trecem, în pământul Țării,
Pe care-l știm rotund și țarmurit de fluvii
Dorm Dacii liberi și Romani
Rodind în fiecare an în arbori și efluvii
De grine, ce-și înalță valul
Unduitor, ca valurile mării.

Și dorm strămoșii noștri în fostele cetăți
De-s Basarabi ori de-s Mușatini.
Îngenuncheată de fulgere-săgeți
Pentru pământul românesc și pentru datini...

Pe-acolo unde punem apele în friie,
Urcindu-le pe stâlpi miraculoși, de piatră,
Când ascultăm pământul se-aude cum învie
Nechezul cailor mărunți în trecere înceată.

Și cite-odată aud strămoșii mei gonind
Pe cai de fum în trecere sub Lună,
Și nu mai știu de-s ei, ori sintem noi, urcînd,
Spre visul lor cu toată nația Romană!

George DAMIAN

După un colocviu

Cine este criticul de teatru?

Întîlnindu-se recent, la Bacău, într-un colocviu profesional, (aflat la a treia ediție), criticii de teatru și-au confruntat opiniile privind participarea lor la fenomenul teatral contemporan. Implicațiile sînt vaste și complexe. O întrebare a tulburat totuși, la un moment dat, conclavul, refuzîndu-se prin gravitatea ei, unui răspuns imediat: Cine este criticul de teatru? S-a convenit că actul critic teatral aparține unei activități constante, diurne, de laborator mereu deschis. În pas cu evenimentele scenei.

Desigur, momentul întrebării a fost întrecut de acuitatea presantă a dialogului dedicat profilului etic și politic a mișcării noastre teatrale situate, în prezent, la un punct onorabil pe scara mondială de valori. Totuși nimeni nu ar putea spune că prima întrebare nu l-a urmărit încă mult după ce ea a fost pusă. Criticul de teatru nu este un izolat și el se întîlnește, pe coordonatele cele mai esențiale, cu artiștii teatrului contemporan. Comandamentul etic, înscrierea în sfera politicului, sinteza dintre bogata moștenire artistică națională și tendințele novatoare, aparțin, prin excelență, unei orientări clar și în comun pronunțate. Ruptura, cîndva posibilă, a fost depășită în acest consens. Totuși, statutul personal al criticului rămîne să dăinuie la interfeșta dintre pasager și subiectiv, rostindu-se prin cuvîntul egal cu sine însuși acolo unde spiritele sînt sub stăpînirea unor infinite mijloace de influențare, specifice scenei. Îi rămîne criticului de teatru să simtă și să definească pulsul creației teatrale, consonantele ei cu lumea de astăzi, și să-l pronunțeze străluciri reale, reprobindu-le pe cele false. O muncă imposibilă în afara unei culturi solide, a unui gust ales, în stare să determine și gustul altora, a probității integrale.

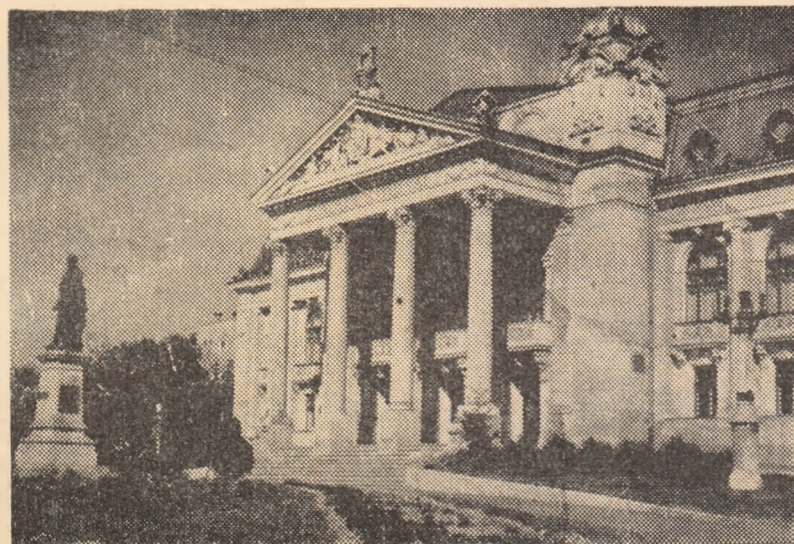
Plutirea în zona idelilor nu constituie un apanaj al criticului, deși uneori el se simte cel mai bine acolo, uitînd o clipă, într-o nobilă

încestare de opinii, pămîntul tare pe care își duce existența. Misiunea lui este mai complicată decât a unui ordinator: el trebuie să detecteze exact și valorile autentice, misiune delicată și de nerealizat în afara unei acolade între semnificațiile estetice și împlinirile cultural-educative ale spectacolului. Ignorînd-o pe aceasta din urmă, se situează împotriva teatrului și a rațiunilor sale în societate. În fața impoziturii va fi silit ca, în numele frumosului și al adevărului, al căror mandat este, să fie necruțător, dar și să stimuleze, în această ipostază nedorită, interesul public major pentru valoarea pe care el este obligat să o numească. Contestînd, criticul aprobă altceva. Autorului tînr și se cuvine exigență, dar și căldură. Dacă lista dramaturgilor rămîne închisă, dacă vom sugera mereu să se joace

aceeași zece sau cincisprezece sau douăzeci autori „siguri”, vom secătui interesul pentru teatru. El ar mai trebui să fie atent la fenomenele de poluare a criticii pentru că impozitura și mediocritatea apar și aici, iar primejdia lor este mai mare decât își imaginează unii.

În sfîrșit, criticul de teatru s-ar cuveni să fie conștient că mai lesne și mai la îndemînă îl este să dărîme decât să zidească. Înainte de a combate e dator să mediteze, și la ce are de apărut și încurajat. Va fi dovada înțelepciunii sale iar criticul este, înțel de toate, un înțelept al acestei nesfîrșite nebunii care e teatrul. Iată motive pentru care nici acest colocviu nici altele, nu epuizează întrebarea, mereu nouă, pusă cu îndreptățită tulburare.

C. ISAC

Teatrul Național — Iași

Eminescu în limbi străine

● Mihail Eminescu — Gedichten se intitulează o eleganță culegere din lirica poetului nostru, apărută la Amsterdam (Meulenhoff) în limba olandeză, prin strădania ce exprimă și profunđa admirație a traducătorului, dl. Gerard de Ridder, față de creația eminesciană. Profesor de limba și literatura spaniolă, membru corespondent al Academiei de Arte frumoase din Valladolid (Spania), autorul tălmăcirii s-a consacrat acestei frumoase și nobile activități datorită pasiunii sale de romanist, dispus să contribuie în acest fel la cunoașterea și înțelegerea între popoare.

Cartea, prefată de prof. Iorgu Iordan, cu excepționale ilustrații ale Ligiei Macovei, ne-a parvenit în zilele Festivalului Eminescu, încheiat de curind. A fost o plăcută surpriză pentru mulți poeți și oameni de litere, participanți la această tradițională manifestare culturală ajunsă acum la a IV-a ediție, aflarea, chiar într-o limbă mai puțin accesibilă, ca olandeza, a unor echivalente ritmice și sonore care cheamă îndată atmosfera atât de cunoscută a universului eminescian. Sînt traduse douăzeci și trei de poeme, dintre care menționăm: *Lucașfărul*, *La steaua*, *Lacul*, *Dorința*, *Revedere* etc.

● La Editura „Minerva” a apărut recent o frumoasă și cuprinzătoare ediție bilingvă (româno-franceză) a poeziilor lui Eminescu. Selecția, traducerea și un succint cuvînt înainte aparțin eminei literate Veturia Drăgănescu-Vericeanu, care s-a dedicat mai de mult, cu multă dăruire, creării punților necesare cunoașterii poetului român dincolo de fruntările limbii în care acesta a scris. Prof. univ. Zoe Dumitrescu-Buşulenga semnează, de asemenea, o prefată, remarcînd valorile universale ale creației eminesciene. Volumul, care cuprinde 47 de titluri (dintre care 32 antume), este destinat unei largi circulații, ceea ce se și confirmă prin rapida epuizare a tirajului.

Tălmăcitoarea dovedește mai întîi o subtilă înțelegere a spațiului sufletec specific poetului și, sprijinită pe acest element fundamental, află atît echivalentele metrice cît și cele de viziune și de stare lirică. Firesc, performanțele în această materie prind o înaltă capacitate de a mîni limba în care se traduce, și Veturia Drăgănescu-Vericeanu realizează, în multe cazuri, asemenea performanțe, rămîind totuși, vers cu vers, foarte aproape de original: „Vins dans le bois, à la source/ Frissonnant sur le gravier” („Vino-n codru la izvorul/ Care tremură pe prund...”); cunoscuta implorare din „Lucașfărul” devine: „Descends vers moi astre si doux/ Sur un rayon chemine/ Pénètre en ma maison et tout/ Dans ma vie illumine”. Este de la sine înțeles, totuși, că fluența versului, ca și valorile stilistice și estetice ale unor cuvînte specifice, arhaice, sau de circulație populară, cu fonetisme aparte, nu pot afla totdeauna corespondențe cu exactă suprapunere. Se știe de mult, și se afirmă des, că marea poezie rămîne intraductibilă. De aceea, cu o dreaptă recunoștință se cuvîne răsplătita strădania noii traducătoare prin care suflul unic al poeziei eminesciene a suferit cele mai mici impușinări. Ele apar mai ales în pasajele evocatoare de istorie, unde corespondențele tin de un fond afectiv moștenit, imposibil de redat în altă limbă. Acolo, traducerea franceză realizată de Veturia Drăgănescu-Vericeanu dobindește, în schimb, o nobilă distincție corneilleană: „Mircea-même, pousse à la lutte l'ouragan épouvantable/ Qui arrive, arrive, arrive, piétine tout, implacable”. (Scrisoarea a III-a). În ansamblu, se poate vorbi de un remarcabil succes în realizarea căruia a contat, în cea mai mare măsură, faptul că autoarea traducerilor, fină mînuitoare a limbii franceze, și-a îndeplinit această misiune ca româncă, de pe teritoriul limbii materne, deci din perspectivă sensibilității specifice poporului nostru.

N. BB.

SINZIANA POP, GABRIELA MELINESCU:

Viața cere viață

O prozatoare, Sinziana Pop, și o poetă, Gabriela Melinescu, își reunesc reportajele, publicate în ultima vreme în paginile revistei „Lucașfărul”. Cartea lor frapează în primul rînd prin cantitatea de viață adevărată surprinsă, printr-o poezie frustă, uneori dură, adesea de un neorealism zguduitor. Reportajul despre pescării de la Marea Neagră de exemplu poate constitui substanța unui scenariu de film în fața căruia un Visconti s-ar entuziasma. Textele Sinziane Pop sînt de o poezie molipsitoare și de o forță de expresie aproape fără egal în publicistica noastră contemporană. Cele ale Gabrielei Melinescu au mai puțină personalitate, cromatică lor e mai palidă. De la alegerea subiectului și pînă la materializarea lui în cuvînte, Sinziana Pop se dovedește a fi cel mai înzestrat scriitor reporter din generația sa. Reportajul despre Circ, interviul cu cel mai mare comic al lumii, românul Eliade Grigorescu-Grigo, este o pagină de literatură cu sensuri existențiale dintre cele mai profunde. Lirism de cea mai bună calitate, frază-șoc, cu valoare de maximă. Ni se descoperă dintr-o perspectivă inedită că circul, ca spectacol rotund, nu e decît o metaforă a lumii văzută de ea însăși, pentru că în fiecare seară demonstrația de curaj, de inteligență, de talent, care se desfășoară sub cupola albastră a circului, este privită și apreciată divers de o mulțime formată din oameni veseli și triști, fericiți și nefericiți, bătrîni și copii, inteligenți și mai puțin inteligenți, oameni cu simțul umorului și fără simțul umorului etc. cu alte cuvînte o mulțime pestrî și eterogenă ca însăși lumea. Circul se confundă cu copilăria, lumea tuturor posibilităților în planul visului. De aceea sîntem poate cu atît mai clari în gîndire, cu atît mai creatori în imaginație, cu atît mai buni și mai maturi, cu cît am reușit să rămînem mai copii. Este înțelesul profund al unei propoziții din reportajul Sinziane Pop vis-a-vis de redescoperirea copilăriei prin intermediul circului: „Fost copil caută urgent un copil”. O parabolă poetică este *Cîntarea cîntărilor Moldovei* în care Sinziana Pop și Gabriela Melinescu fac poezie autentică evocînd fapte și oameni ce au înobilat o istorie. Eseul *Coborire în timp* este de fapt un text dramatic cu „cheie” și se constituie ca un document sufletec de autentică vibrație. Oameni simpli, un grădinar, un mare artist naiv ca Ion Nicodim, o țărancă poetă — care scrie versuri de neînuită profunzime și frumusețe, pescari cu linia vieții ca un șanț adînc prin care trece odgonul năvoadelor, dar și personaje imaginate, rezumative, cu valoare de simbol — aceasta este lumea din volumul *Viața cere viață*, o carte de idei, de imagini, o carte a sentimentelor simple, sincere și mari, o carte-spectacol, care ne învață încă odată, dacă mai era nevoie, că nu numai transfigurarea vieții cere talent, ci și oglîndirea ei așa cum este. Cu alte cuvînte viața însăși cere viață.

Const. COROIU

U nii dintre noi ar putea susține că scriu fără a se documenta. Personal aș respinge un asemenea punct de vedere, deoarece știut este că de la o vîrstă încă fragedă și pînă la trecerea în lumea umbrelor ne documentăm zilnic 24 de ore din 24. Viața din propria noastră familie, ieșirea în stradă, activitatea în colectivul de muncă, contactele cu prietenii și neprietenii, cu cărțile, cu natura; o călătorie, în tramvai, în tren sau avion, stările de veselie sau de mîhnire ale noastre sau ale altora, o știre citită la rubrica *Diverse*, nașterea, somnul și risul unui copil — totul și toate reprezintă o perpetuu documentare. Cu sau fără voia noastră acumulăm, depozităm. Bineînțeles acest proces se desfășoară diferențiat, în funcție de gradul de înzestrare, de capacitatea de selecție, de prezența aceluși simț al discernerii adevărului, indispensabil fiecărui creator. Evident, modul de documentare pomenit mai înainte este o zestre bună și extrem de folositoare, dar, după părerea mea, nu totdeauna suficientă. Timpul în care trăim, dezvoltarea accelerată și complexă a societății noastre socialiste impun, legic aș spune, o modalitate de documentare mai concretă, mai profundă și implicit de mai lungă durată, atunci cînd am luat hotărîrea să investim un domeniu, chiar dacă el ne este foarte apropiat de suflet. De fapt, nici acest mod de documentare nu este nou, el a fost și probabil că este practic de mult; scriitorii. Exemplele mai vechi sînt bine cunoscute.

Am făcut această digresiune, prietore la necesitatea imperioasă a documentării profunde, pentru motivul că în încercarea mea mai recentă de a mă informa în vederea scrierii unei cărți am ajuns la unele concluzii care mi-au dat de gîndit. Ce s-a întîmplat? Cu aproape douăzeci de ani în urmă am scris un mic roman a căruia acțiune se petrecea prin 1946—1947, în cartierul copilăriei și tinereții mele, un cartier muncitoresc. O carte cam slăbuț construită, cam schematică, — eram lipsit de experiență — dar în ale cărei pagini exista și o anumită doză de autenticitate. Imi slujise faptul că cunoscusem îndeaproape modul de viață al prototipurilor de eroi, gîndurile lor, visurile lor. Erau ai mei, le simțisem pulsul. În toamna anului trecut, răsfoind această carte de început am descoperit cu surprindere că unii dintre eroii ei, oameni simpli și tare modesti, prefiguraseră încă de pe atunci cîte ceva din ceea ce există astăzi în cartierul acela, că visurile lor de atunci au devenit realități, ba chiar au fost depășite cu mult. Este vorba despre actuala zonă industrială a Iașului. Și m-am gîndit în acel moment că ar fi interesant și destul de ușor pentru mine să pornesc pe urmele vechilor eroi sau pe cele ale copiilor și nepoților lor. Dealtfel, uriașele transformări din acele locuri nu-mi erau străine, le urmărisem în rapida lor evoluție, dar, ce-i drept, de la oarecare distanță, atenția mea în acel răsîmp fiind îndreptată către alte domenii: lupta comuniștilor în ilegalitate, războiul...

atelier scriitoricesc

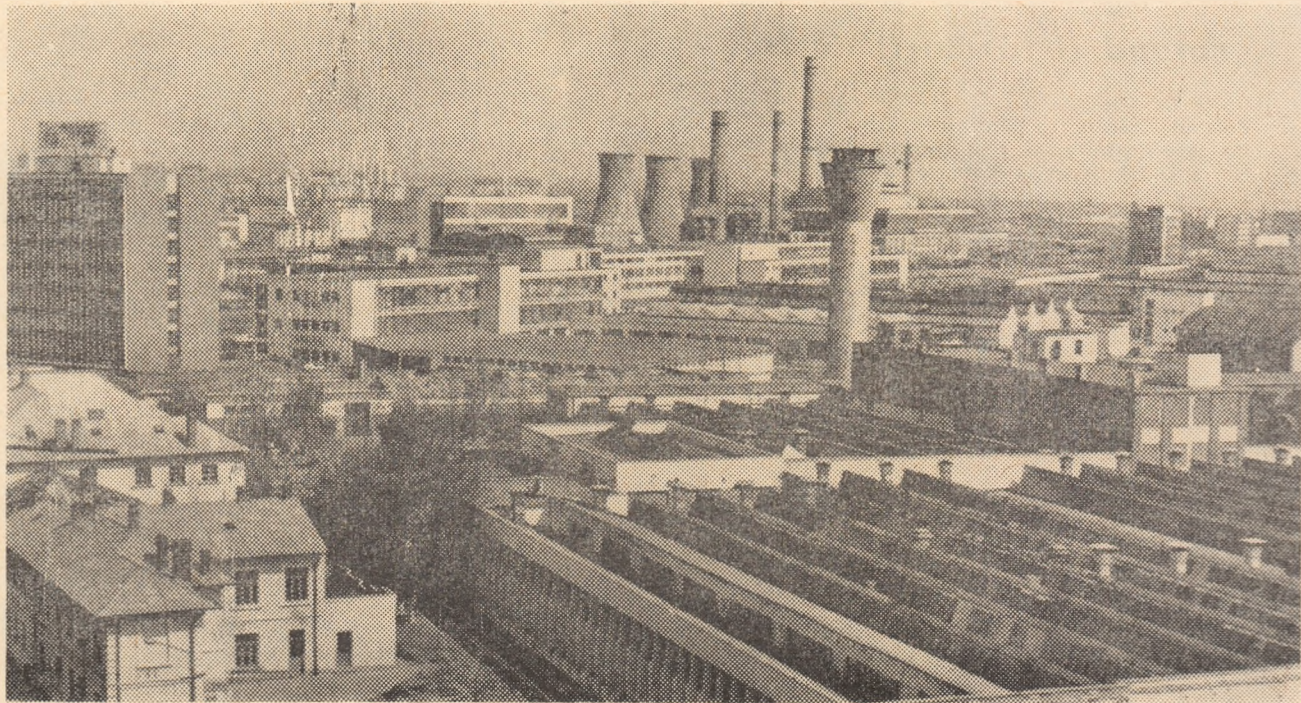
Drumul spre cunoaștere

Insuflețit de perspectiva ce mi se deschidea în față am pornit la o rapidă documentare, convins că dacă nici eu nu cunosc oamenii și viața dintr-un asemenea mediu, atunci cine altul?!

Pot afirma că încă de la începutul investigației m-am ciocnit de noutăți. N-am mai găsit caracteristicul, purul cartier muncitoresc, acel nucleu proletar cu specificul său inedit. (Au existat în Iași și alte cartiere specifice: al intelectualilor pe Copou-Sărărie, și al funcționarilor în Tătărași — ambele astăzi pe cale de dispariție). Acum, nu într-un cartier, nu pe o stradă, dar chiar pe o singură scară a unui bloc găsești reprezentanți ai tuturor straturilor sociale și din toate profesiile. Aceste mutații, aceste apropieri fortuite între oameni cu preocupări și mentalități diferite operează, după părerea mea, serioase modificări în conștiință și, chiar dacă între maturi există încă o aparentă izolare, cea dintre copii a dispărut total. Și încă o constatare: aripi de clasă muncitoare cunoscută bine de mine cîndva în aceste locuri s-a schimbat structural. Mai întîi nu numai prin faptul că ei, muncitorii, de la director pînă la portar, sînt stăpînii fabricilor și uzinelor, ci și prin acela că le-au construit chiar ei din temelie. Apoi: prin diversificarea meseriilor, prin pătrunderea în componența acestei aripi de clasă a unor masive contingente de tineri (mare parte proveniți din mediul sătesc) prin creșterea numerică a intelectualilor care muncesc cît la cot cu muncitorii, prin prezența unui mare număr de femei, prin faptul că numărul celor cu 4 clase primare este pe cale de dispariție. Aceste constatări și încă multe altele căroră li s-au adăugat și peisajul impresionant, largile bulevarde — adevărate fluvii cu malurile străjuite de uzine — zecile și zecile de școli profesionale(uzine de învățătură), miile de blocuri de locuințe ce au sub temelie urmele unui trecut de miserie — m-au impresionat în cel mai înalt grad. Și mi-am zis că ar fi momentul să încep scrierea unei noi cărți. Curînd însă am constatat că documentarea mea era superficială, de suprafață. Aspectele cu ca-

re luasem contact le cunoșteam mai dinainte, le aflasem din ziare, din documentele de partid, mi le dezvăluiseră undele radio-ului și imaginile televizorului, scrisesem despre ele în diverse reportaje. Cunoșteam cadrul general, fundalul, dar îmi lipsea esențialul: ce s-a petrecut și ce se petrece în conștiința oamenilor din aceste locuri: îmi era străină sau insuficient clară confruntarea și înfruntarea omului cu sine însuși în această uriașă și complexă activitate — una dintre cele mai spectaculoase și mai dramatice bătălii ce se dă acolo în întreaga noastră societate. Este vorba, la urma urmei, de o problemă filosofică, materialist-dialectică, cu ale cărei date operează și scriitorii. Acolo unde muncesc și trăiesc peste patruzeci de mii de oameni, se călesc zilnic niște caractere, se dă o cruntă bătălie între vechi și nou (în zilele noastre vechi se dovedește și ce a fost nou cu numai un an în urmă sau chiar mai puțin). Am constatat deci că este necesar să aflu cum conviețuiesc, cum se resping, sau cum se influențează reciproc aceste tendințe în conștiința omului care se transformă. Cum se interpătrund aspectele vieții de familie cu cele din producție, cum se impacă, sau cum se resping mentalitatea tinerilor de proveniență citadină cu cea a tinerilor veniți din mediul sătesc; care sînt reacțiile muncitorilor fără studii în fața modernelor agregate acționale electronice sau față de mai tinerii lor tovarăși de muncă trecuți prin licee de specialitate. Acestea ar fi numai cîteva exemple dintre multe altele. Convins că fără o mai profundă cercetare a mediului pe care mi l-am ales, a oamenilor trăitori în acel mediu, nu voi putea realiza un lucru trainic, credibil și folositor în același timp, am luat hotărîrea să purced la o documentare de mai lungă durată. Și am intrat într-un prim schimb la una din marile uzine ale zonei industriale. Mă aflam în biroul secretarului Comitetului de partid. Acesta fiind foarte ocupat pentru a putea sta de vorbă, (nici nu aveam intenția) am cerut îngăduința să rămîn în încăpere. Și am rămas. Pe nesimțite s-au scurs trei ore încheiate. Timp scurt s-ar putea spune, dar extrem de bogat în semnificații. Mi-a fost dat să văd o bogată și variată galerie de tipuri, să ascult gînduri mărturisite, să încerc a le ghici pe cele nemărturisite, să iau cunoștință despre fapte și preocupări demne de reținut și de distilat în acel alambic pe care-l punem în funcție atunci cînd ne retragem în noi înșine. S-a derulat în acel răsîmp un film de lung metraj cu secvențe aparent dispartate. Spun aparent deoarece între toate exista un strînsă împletire: aceea osmoză între problemele generale sau particulare ale procesului de producție și conștiința sau viața intimă a fiecărui individ sau a unor colective mai mari sau mai mici. Restul orolilor le-am petrecut într-un alt sector. S-au alăturat noi și noi imagini, noi și noi gînduri. La sfîrșitul schimbului m-am simțit mulțumit. Și acesta a fost abia începutul proiectatei documentări.

Dumitru IGNEA

Iași — zona industrială

lied

Se scurge ploaia-n streșini fără nici un sens în timp ce sufletul străin e și bintuie o liniște în mine parcă prelungi teorii de furnici

cutreieră prin golurile pline de plinsul necuprinsului să zici că din vecie — adie pin-aici ca un ecou de limpezi clavecine

Insingurat și veșted nu mai sint decît văzduhul văduvit de lună al unui arbor ce se stringe-n vînt

cum s-ar chirici în spasm o spartă strună surizi peste oceanul de pămînt și totul e o muzică nebună.

Dan DEȘLIU

ideea de fîntină

Din lemn dulce de tei unde-a nuntit Măiastra s-o înalți — din piatra unui pod peste care au trecut mirele și mireasa în drumul lor spre rod de voievod.

Cît sapi înafară în tine să sapi de adinc pină străbați cărbunii și sarea. Pentru ca lemnul să se lipească de piatră folosește sudoarea ce-o pierde privighetoarea.

Cu cartea în mină și cu săgeata la scld după un cîntec de o săptămînă s-ar putea în plaiul de aur să dai gata începutul lucrării: un vîrf de fîntină

Adincă și pură. Pe cumpănă nu-ți serie numele și nici pe găteată. Lasă în vînt făclia de apă să o aprindă cel înșetat care urcă în munții din suflet în România.

Ovidiu GENARU

interval

Sint aici, între pereții toamnei, Zidit de viu într-o aducere-aminte.

Aud glasul păsărilor atrase de sud, Fosnetul imperceptibil al frunzei ce cade Din Steaua Venerel. Cineva scrie pe zid Numele tău. Umblă de colo-colo prin mine. Se oprește și scrie: cite o literă La interval de-o mie de ani, De parc-ar descifra în bazalt Runele timpului. Îl aud cum coboară Pe scări de lemn, cum deschide O zi de demult, cum se uită, Ca-ntr-un ocean care apropie Miracolul numai de noi știut. Aș vrea să-l opresc, însă mișcărilor mele Înghețară-n vitraliile toamnei, Iar el coboară mereu scara de lemn Cotrobăind maldăruș zilelor Scuturate aici de vîntul rece În care-ai plecat.

Anghel DUMBRĂVEANU

trei poeme pentru lectura particulară a părinților

I

Trebuie să inventăm, mai ales seara, Săli mari cu coloane grecești, În care să pășim desculți Și să spanem poeme de dragoste. Mai ales seara avem nevoie de singurătate Și de noi înșine, seara Cînd închidem fereastra Și cînd înțelegem fără dicționar Limba ciudată a lucrurilor. Trebuie să inventăm mai ales seara Arcadii și utopii concrete Pentru a transforma nopțile în sonate, în gavote, în liduri

Și pentru a ne convinge definitiv Că diminețile încep de la ferestrele casei noastre Și melancolia lumii a fost abrogată cu un suris Al copilului nostru somnoros.

II

Cine-ar putea converti la rugăciune vîntul și marea, Cine-ar putea reface singurătatea orașelor de ieri? Și cine-ar întoarce din drum ninsorile plecate prea devreme? Copiii noștri sint proaspeți ca valurile unei mări sudice

Și desenează orașe ciudate iar seara Readuc, cu fruntea rezimată de geam, Toate ninsorile noastre acasă. Numai noi sintem oboșiți de tratate și cărți

În care căutăm răspunsuri exacte Din care eliminăm orice coeficient de magie Și din care extragem formule și semne, Iar seara copiii ne întrebă de ce Nu putea face valuri ca marea, De ce nu inventăm amurguri Sau de ce uncori sintem atît de triști deși avem pe masă de toate?

Întrebările rămîn fără răspuns Și copiii ne cred oboșiți și ne-ajută Ca niște fanatici alchimiști Inventînd amurguri cu beculețe, Desenînd mări cu valuri de neon.. Dar tristețea noastră n-o pot nici ei suspenda Pentru că le lipsește o baghetă Furată din coșul cu jucării...

III

Bună seara, inima mea, regăsită, Uitată cu frunzele prin cromolitografii Sau prin luciditatea apelor de munte, Bună seara, m-am întors acasă Dintr-o călătorie în care credeam Că nu voi mai avea nevoie de tine. Dar fiecare pas suna uscat și tocit, Fiecare primăvară se rezuma la o decorație plastică Și fiecare cîntec venea din plane electrice. Mi-am cumpărat mașini pentru spus rugăciuni Și mașini pentru spus anecdote; Mi-am cumpărat mașini pentru spus „te iubesc” Și mașini pentru spus „noapte bună” Și niște aparate ciudate cu care să-mi controlez gîndurile

Și să mă suspectez de melancolie. Bună seara, inima mea, regăsită, Flîngînd lingă soldatul de plumb Cu care-am cîștigat prima mea bătălie..

Emil MANU

toamnă la ipotești

Cînd timpanele sună ca niște tobe de atîta toamnă noi ascultăm îndepărtatul semn al amurgului Este atît de bine acolo sub uriașă membrană parcă se vede muntele magic țîșnind din șesul fără de prihană.

Nicolae TURTUREANU

O prețioasă culegere de documente

Publicarea documentelor mai importante privitoare la familia, viața și activitatea unor scriitori sau oameni de cultură reprezentativi, aflate în diferite biblioteci sau depozite de arhivă din țară ori din străinătate, s-a dovedit de fiecare dată extrem de utilă pentru istoria literaturii și a culturii noastre în ansamblu. Pot fi citate ca exemplu edificator volumele de corespondență, texte literare și documente de tot felul apărute în ultimii ani, privitoare la Petru Maior, I. Eliade Rădulescu, M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, Bălcescu, Eminescu, Caragiale, Gherea, Duiliu Zamfirescu, societatea „Junimea”, G. Ibrăileanu și alții, care au îmbogățit în mod substanțial informațiile privitoare la biografia, preocupările și activitatea literară a scriitorilor respectivi. În această serie se înscrie și volumul intitulat Documente (Editura Minerva, 1973) alcătuit de Gh. Ungureanu, D. Ivănescu și Virginia Isac, de la Arhivele Statului din Iași, în care este adunat un bogat și prețios material documentar referitor la 26 de scriitori și oameni de cultură români din secolul trecut (Costache Conachi, Gheorghe Asachi, Vasile Pogor, Ionică Tăutul, Gh. Săulescu, Manolache Drăghici, Ion Heliade Rădulescu, Alexandru Doinici, Costache Negruzzi, Alecu Hrisoverghi, Costache Negri, Costache Caragiale, Cezar Bolliac, Andrei Mureșanu, Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Ion Ionescu de la Brad, Dimitrie Bolintineanu, Alecu Russo, Mihail Ciucureanu, Gh. Sion, B. P. Hasdeu, Ion Creangă, Titu Maiorescu, Vasile Conta, Mihail Eminescu). Majoritatea documentelor editate se

găesc în diferite fonduri ale Arhivelor Statului din Iași.

Faptul că multe dintre textele publicate au la sfîrșit note, uneori dezvoltate, adevărate studii, în care datele cuprinse în documentul respectiv sint puse în relație cu alte informații privitoare la aceeași chestiune sporește în mod considerabil utilitatea volumului. În glosarul bogat și detaliat pe care editorii l-au anexat acestei culegeri de documente sint definiți numeroși termeni vechi și dialectali folosiți în limba literară a epocii și, mai ales, sint lămurite denumirile multor impozite, categorii fiscale, funcții și practici administrative ale vremii. Cu privire la felul în care este alcătuit volumul se pot face însă și unele obiecții. Textele literare, care sint puse la rîndul lor cronologic, printre celelalte documente, puteau fi grupate într-o secțiune specială a volumului, sau chiar într-un volum aparte, pentru că ele nu sint „documente” în sensul obișnuit al cuvîntului. De asemenea, s-ar fi convenit ca editorii să fie mai bine informați cu privire la caracterul inedit al documentelor publicate, spre a nu reedita texte tipărite la vremea lor sau între timp și bine cunoscute istoriei literare, cum este cazul — de exemplu — cu Intîmpinarea lui B. P. Hasdeu în procesul de presă din 1863 intentat lui pentru novela *Ducea Mamea*. Această intîmpinare a fost publicată întîi de Hasdeu însuși în revista „Lumina”, nr. 17, din 1863, de unde o reproduce Mircea Eliade în B. P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice*, vol. I, București, 1937, p. 327—335.

Cum este și firesc, în volum se găsesc atît documente importante sau foarte importante cît și documente, la prima vedere, mai puțin importante. Toate însă au o netăgăduită valoare pentru istoricii literari și pentru alte categorii de cercetători, căci importanța unei informații, chiar cînd se referă la un detaliu în aparență fără însemnătate, poate fi apreciată numai în contextul unei cercetări, în funcție de măsura în care servește la elucidarea unei chestiuni. Orice reproș de această natură făcut autorilor unor colecții de documente este lipsit de temelie. Cînd, cui și în ce măsură pot fi folosite unele documente nu putem totdeauna prevedea la publicarea lor. De aceea, se cuvine salutată cu toată recunoștința strădania acelor bibliotecari și arhiviști care nu înregistrează cu nepăsare documentele care le trec prin mînă, ci — ca și în cazul de față —, reflectînd la interesul pe care-l prezintă ele pentru procesul de cercetări, le extrag din fonduri arhivistice și dosare în care numai întîmplător se pot întîlni și le pun cu grijă la îndemîna celor interesați.

Nu ne putem opri aici asupra tuturor documentelor și textelor literare din volum care, prin caracterul lor inedit, completează ori modifică unele date statornicite deja în istoria noastră literară. Vom atrage atenția doar asupra cîtorva. De exemplu, la Conachi este publicat fragmentul cel mai interesant din testamentul său (a cărui lipsă o regreta Gh. T. Kirileanu, în 1909, cînd publica prima parte a testamentului și poemelnicul lui Conachi), cu dispozițiile testamentare, din care rezultă o dată mai mult înțelepciunea poetului și spiritul luminat de care era pătrunsă gîndirea lui. El lasă două moșii pentru „așezămînturi de doctori și mamuși, și gherahi practici, de spîțări și de spîțării cu doctorii fără plată” în satele Țigănești și Nămoaloasa, dar țiganilor robi de pe moșiile lui nu le acordă totuși libertatea, „fiindcă a le da acum deplină siobozenie, în starea nemoralicească în care se află și într-o țară în care lăcuitorul slobod este atîta de bîntuit și asuprit, încît este lovit în dreptul omenesc de la cel întîi stăpîn pină la călărașul cel mai de pe urmă, am socotit necuvințos lucru”. Societatea întregă trebuia în prealabil educată politiceste, credea Conachi, pentru a garanta libertatea deplină a țiganilor dezrobiți.

La Asachi este publicat în întregime ms. 1901 de la Arhivele Statului din Iași, autograf din anii 1819—1821. Descoperit recent, acest manuscris prezintă o deosebită importanță pentru cunoașterea și justa apreciere a începuturilor literare ale lui Gh. Asachi. Dintre documentele privitoare la familia scriitorului, remarcăm declarația dată de Asachi poliției din Iași, în 1829, din care rezultă că fratele său Daniel, ce îl însoțise în 1805 la studii în Viena, nu a murit în 1813, cum se presupunea pînă acum, ci trăia, călugărit, sub numele Dionisie, însă — „pentru a sale nestatornice purtări” — Gh. Asachi nu-l mai văzuse din 1818 și-l socotea „politiceste mort”.

La I. Eliade Rădulescu sint publicate două fragmente literare trimise de el lui Costache Negruzzi. Manuscrisul, autograf, s-a găsit printre hîrtiile rămase de la Iacob Negruzzi. Este vorba de un fragment din Ossian (39 de versuri) și de cunoscutul fragment din tragedia proiectată de Eliade, *Moartea lui Amurat*, intitulat *Mircea și Lazăr*. Primul text este, după cit se pare, inedit, iar al doilea conține o primă variantă a fragmentului respectiv, interesantă și pentru faptul că are unele versuri în plus față de varianta publicată de Eliade mai tîrziu.

Un deosebit interes prezintă mărturia de mitrică privitoare la data nașterii lui Va-

sile Alecsandri, din care rezultă că poetul s-a născut la 14 iunie 1818, nu la 21 iulie 1821, cum afirma el. Adevărul cuprins în această mărturie de mitrică este confirmat de un alt document prețios din volum, în care se vede că, la 1828, deci la vîrsta de 10 ani, tatăl poetului a obținut pentru fiul său, cum se obișnuia atunci, micul rang boieresc de comis. La o vîrstă mai mică de 10 ani nu se putea cere domnitorului țării ca un copil să fie „miluit” cu un rang. Mihail Kogălniceanu primise, în 1827, deci tot la vîrsta de 10 ani, rangul de căminar. Sint aici argumente hotărîtoare, în baza cărora va trebui să se impună în istoria noastră literară, ca și în cazul lui Creangă sau Eminescu, rectificarea convenită cu privire la data nașterii lui Alecsandri.

În legătură cu testamentul lui V. Alecsandri, menționăm că „celălalt exemplar”; ia care se referă nota din 20 octombrie [1890] a Tribunalului Roman, se găsește tot la Iași, în colecția Muzeului literaturii române. El a fost donat de Tribunalul Roman Centrului de lingvistică, istorie literară și folclor din Iași, iar Centrul l-a transferat Muzeului.

Dintre documentele privitoare la Titu Maiorescu, reține în mod deosebit atenția scrisoarea adresată lui de către Nicu Gane, la 9 octombrie 1887, în care prietenul rămăsese la Iași și arată, cu sufletul îndurerat, ce pierdere a însemnat mutarea „Junimei” și a *Convorbirilor literare* la București: „Astăzi nimene nu mai scrie în Iași; nu se mai țîn simbetele întruniri, nu mai avem *Convorbirile*, care erau cheagul ce ne lega; prin urmare, a face astăzi aniversarea în Iași, ar fi a căuta de a se aprinde o candelă a cărei untdelemn a ars”.

În sfîrșit, vom face și unele observații de amănunt. Normele de transcriere a textelor, stabilite în *Nota asupra ediției*, mai puteau fi puțin îmbunătățite. Era obligatoriu însă pentru editori ca, o dată stabilite, normele respective să fie aplicate cu rigoare în transcrierea tuturor textelor. În numeroase cazuri, transcrierea anumitor cuvinte și forme contrazice normele stabilite. La glosar, *ipolipsis* este explicat prin „idee”, în loc de „considerație, stimă; reputație, renume”, iar formele *chiligiu* „cărâuș”, *deres* „cal cu părul roșu stropit cu alb”, *pacnic* „om care făcea parte din județul sătesc și avea în primul rînd sarcina de a împăca micile litigii dintre locuitori”, *scutar* „mai mare peste ciobani”, *stancie* „căpiță de coceni de porumb”, (*vornicia de poliție* și altele sint desigur greseli de tipar, în loc de *chirigiu, deres, pacinic, scutar, stancie, poliție*).

N. A. URSU

Trei ani de la adoptarea Programului ideologic

DIALECTICA GÎNDIRII- DIALECTICA REALULUI

Elaborarea la Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971, a programului ideologic al partidului nostru, din inițiativa secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a constituit un moment deosebit de important în viața poporului, în conștiința partidului, a comunistilor, a tuturor oamenilor muncii. Ideile formulate de tovarășul Nicolae Ceaușescu în Expunerea cu privire la programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste, au constituit pentru perioada care a urmat un îndreptar fundamental în activitatea teoretică și practică a partidului nostru, în elaborarea politicii sale marxist-leniniste de făurire a societății socialiste. Acest document de principii a constituit de fapt, putem spune astăzi, când avem posibilitatea să urmărim în timp continuitatea ideilor, începutul unei opere istorice de importanță covârșitoare pentru dezvoltarea creației a marxism-leninismului aplicat la realitățile construcției socialiste în țara noastră, care a culminat cu elaborarea în actualitate, a Programului Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, document care urmează a fi supus celui de al XI-lea Congres al partidului.

Programul ideologic elaborat la Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971 a răspuns unei necesități obiective a momentului istoric în care a apărut, știut fiind faptul că, o dată cu trecerea la împlinirea planului cincinal 1971-1975, țara noastră a intrat într-o nouă etapă a evoluției sale economice și sociale — etapa edificării societății socialiste multilateral dezvoltate. În esență, programul ideologic a plecat de la cerința reală că în noile condiții istorice ale edificării socialismului multilateral dezvoltat — așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în Expunerea la Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971 — „activitatea ideologică-educativă devine o puternică forță, că formarea omului nou, cu o înaltă conștiință socialistă, cu un larg orizont de cultură reprezintă un factor de prim ordin în întreaga activitate de transformare revoluționară a societății, de edificare a socialismului și comunismului“. Programul ideologic adoptat la Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971, apărut ca expresie a unei etape noi în istoria țării noastre, s-a definit în principal ca proiect de principii privind esența și specificul acestei noi etape, principii care să stea la baza întregii activități sociale, vizând societatea în ansamblul ei — de la elementul economic pînă la factorul om. „Întregul sens al măsurilor privind activitatea politico-ideologică, preciza tovarășul Nicolae Ceaușescu, este de a asigura afirmarea tot mai puternică în viața a principiilor comuniste, de a învăța să muncim și să trăim în spiritul acestor principii (...). Dacă punem astăzi aceste probleme de mare răspundere, acestea se datorează faptului că am intrat într-o nouă etapă a dezvoltării socialiste a României — în etapa când problema relațiilor sociale, a relațiilor dintre oameni, când afirmarea principiilor noi în practică condiționează întreaga dezvoltare socialistă a țării noastre, viitorul comunist al patriei“.

Insușit de Conferința Națională a partidului din Iulie 1972 și adoptat ca propriu ei program de lucru programul ideologic adoptat la Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971 a devenit programul întregului popor. Continuitatea ideilor cuprinse în programul ideologic se exprimă plenar și definitiv în proiectul de Program al partidului pentru Congresul al XI-lea: „Elaborat pe baza concepției materialismului dialectic și istoric, a legilor obiective ale dezvoltării sociale, el înarmează partidul cu principiile științifice ale comunismului. Programul arată fiecărui membru al partidului, fiecărui cetățean al patriei noastre, direcțiile principale de acțiune în vederea edificării cu succes a celei mai drepte orânduiri sociale — orinduirea comunistă“.

Există o strînsă legătură, ca unitate de esență, între programul care va fi adoptat la cel de al XI-lea Congres și programul ideologic elaborat la Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971; în raport cu acest document-concepție care este Programul elaborat astăzi — conceput ca fiind Carta fundamentală ideologică, teoretică și politică a partidului —, programul ideologic formulat în noiembrie 1971 reprezintă, putem spune, documentul-moment de conștiință al acestei concepții ca știință generalizatoare de experiență istorică revoluționară și de sinteză a gândirii revoluționare. Continuitatea vie — în timp și în spirit — a acestor documente fundamentale în viața societății noastre se caracterizează printr-un profund caracter dialectic. Elaborarea acestor documente relevă faptul că revoluția socialistă în țara noastră, în măsura în care afirmă în istorie transformări fundamentale în plan economic, social, cultural etc., dezvăluie totodată o adevărată dialectică a gândirii, fapt cu o semnificație majoră în actualitate, pentru că rațiunea de a fi a gândirii este aceea de a constitui o devenire continuă în confruntarea cu concretul istoriei, cu problema-tica profundă și complexă a vieții. Modul în care, în aceste importante documente cu valoare teoretică și practică, Partidul Comunist Român aplică marxism-leninismul la condițiile concret-istorice ale țării noastre — condiții reale, întruchipate de experiența milenară a unui popor conștient de originile și sensul istoriei sale, este creator, pe deplin științific, expresie a însăși unității dintre dialectica gândirii și dialectica realului. Acest mod este just pentru că spiritul său este viu, bazat pe cunoașterea aprofundată a realității, pe studiul temeinic a proceselor și fenomenelor sociale, pe înțelegerea specificului realităților noastre istorice și, deopotrivă, pe conștiința participării la conexiunea evenimentelor care formează istoria contemporană.

Întreaga concepție a Partidului Comunist Român, privind politica pe care o desfășoară în contemporaneitate, pe plan intern și internațional, se raportează în mod concret la realitatea vie, la devenirea acesteia, angajată în dialogul cu sine, atentă veșnic, pînă la cele mai sensibile nuanțe, netru propria devenire în acord cu devenirea realului, încît caracterul ei științific să rămînă mereu viu, dinamic, înnoitor. Spiritul profund înnoitor pe care Partidul Comunist Român, personal tovarășul Nicolae Ceaușescu, l-au imprimat întregii vieți politice și sociale în lumina acestor documente de importanță fundamentală în viața poporului — programul ideologic din noiembrie 1971 și Programul pentru Congresul al XI-lea, ca spirit generator de cunoaștere și creație, de curaj și responsabilitate, de împliniri și idealuri, relevă pregnant o uriașă capacitate de sinteză a istoriei naționale în contextul general al istoriei contemporane.

O sinteză în care, în mod convingător, dezvoltarea creatoare a marxism-leninismului în contemporaneitate, concepția despre teoria și practica revoluționară a marxism-leninismului, sînt fundamentate pe baze profund științifice, expresie a unității vii dintre dialectica gândirii și dialectica realului la nivelul istoriei pe care o făurim.

M. DRAGOMIR

mase muncitoare de la orașe și sate, pentru transformarea revoluționară a societății românești.

În perioada care a urmat, partidul clasei muncitoare s-a afirmat ca cea mai avansată forță pe scena vieții politice din România, situându-se în fruntea maselor populare în bătăliile împotriva exploatării și asupririi, pentru libertate socială și națională.

Adînc ancorat în realitățile sociale și politice ale României de la sfîrșitul secolului trecut și începutul secolului nostru, partidul muncitorilor și-a spus cuvîntul în toate marile probleme cu care era confruntată națiunea noastră, acționînd ferm și decisiv pentru împlinirea reformei electorale, pentru industrializarea țării, emanciparea societății etc. Partidul clasei muncitoare, refăcut în anul 1910, sub denumirea de Partidul Social-Democrat din România, s-a situat timp de un deceniu în avanscena luptelor social-politice, dezvoltînd, în noile condiții, linia politică a mișcării noastre revoluționare. El își propunea, ca obiectiv fundamental, intensificarea luptei pentru eliberarea socială a proletariatului și a maselor populare, definirea clară a poziției mișcării muncitorești și socialiste față de problemele majore ale vieții interne și internaționale, făurirea societății socialiste pe pămîntul României.

Din inițiativa și sub conducerea sa, masele largi populare au organizat, în perioada neutralității României, greve de mari proporții, intrării și demonstrații împotriva războaiului imperialist. Totodată, socialistii s-au pronunțat cu fermitate și consecvență pentru unirea Transilvaniei cu România. Ei au folosit întreaga autoritate și influență pentru mobilizarea maselor muncitoare la lupta armată pentru realizarea acestui înalt ideal național din momentul în care România a intrat în război alături de Aliații care-i promisese satisfacerea revendicării sale Transilvanice cu Țara.

După primul război mondial, în sinele P.S.D. din România are loc un adevărat proces de clarificare și delimitare ideologică între elementele revoluționare și cele reformiste, oportuniste, îndeosebi cu privire la programul, strategia și tactica mișcării revoluționare pe condițiile societății românești. Această confruntare a creat condițiile corespunzătoare ale Congresului Partidului Socialist din România din mai 1921 și se hotărăsc, prin votul unanimității, participanților, transformarea partidului socialist în Partidul Comunist Român.

Evenimentul constituirii partidului marxist-leninist al clasei muncitoare are, evident, o semnificație excepțională pentru e-

Partidul clasei muncitoare

voluția vieții politice din țara noastră. „Partidul comunist, continuatorul direct al mișcării revoluționare, socialiste, al partidului clasei muncitoare făurit în 1893, arată tovarășul Nicolae Ceaușescu, a dus mai departe și a ridicat pe un plan superior, în noile condiții ale dezvoltării României, lupta de eliberare socială și națională. Tocmai de aceea apreciem acest moment ca un moment de răscurie în dezvoltarea României noi“.

Folosind cele mai variate forme și metode de luptă, o strategie și o tactică adecvate condițiilor specifice, P.C.R. a fost permanent, în perioada interbelică, organizatorul și conducătorul experimentat al clasei muncitoare, al tuturor oamenilor muncii indiferent de naționalitate. Partidul comunist și-a dovedit eficient capacitatea sa organizatorică și consecvența revoluționară în sprijinirea revendicărilor oamenilor muncii în marile bătălii de clasă din anii crizei economice, îndeosebi cu prilejul organizării grevei minerilor de la Lupeni din 1929, și a eroicelor lupte ale ciferiștilor și petroliferilor din ianuarie-februarie 1933.

Se poate spune că nu a fost problemă politică de interes major față de care P.C.R. să nu-și fi exprimat punctul de vedere, să nu fi adoptat o atitudine proprie, conformă intereselor fundamentale ale oamenilor muncii, ale întregii noastre țări.

Va rămîne adînc îndăpîrnată în conștiința națiunii noastre exemplarea sa purtătoare patriotică de condamnare și respingere a fascismului, de apărare a independenței și suveranității naționale în aceste momente dramatice în care puterile fasciste au atins la începutul anilor 30-40, apogeele terrorelor.

Aplicînd într-un spirit profund creator original, legile generale ale marxism-leninismului la particularitățile naționale, P.C.R. a organizat și condus cu succes insurecția națională armată antifascistă și antimonarhistă din august 1944, revoluția populară

și revoluția socialistă care au deschis noi orizonturi României, transformînd-o într-o țară socialistă în plină dezvoltare, care ocupă azi un loc însemnat în viața internațională contemporană.

Animat permanent de profunde sentimente patriotice față de destinele națiunii noastre, P.C.R. a fundamentat în proiectul de Program privind făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism direcțiile, căile de înălțare a societății românești pe noi trepte ale civilizației socialiste. În perspectiva edificării viitorului luminos al poporului nostru, al transpunerii în viață al acestui Program, rolul P.C.R. de forță conducătoare, de centru vital al națiunii, se dovedește fundamental în toate sferele de activitate.

Apropiatul Congres al XI-lea al P.C.R., eveniment de însemnătate cardinală pentru ascensiunea României în direcțiile subliniate, va marca, între altele, și coordonatele majore ale drumului parcurs de mișcarea muncitorească și socialistă din România sub conducerea Partidului marxist-leninist al clasei muncitoare, pînă la etapa în care ne găsim.

Ținînd seama că proiectul de Program al Partidului consacra un spațiu amplu mișcării muncitorești din România, pornind de la aprecierile tovarășului Nicolae Ceaușescu, care subliniază că „putem spune, cu deplină temei, că adevăratele începuturi ale Partidului Comunist Român — care continuă cele mai înalte tradiții de luptă ale poporului și își are rădăcinile împlintite adînc în mișcarea muncitorească, socialistă din a doua jumătate a secolului trecut — coincid cu începutul activității partidului muncitoresc călăuzit de teoria revoluționară marxistă, creat cu 8 decenii în urmă“, considerăm că ar fi necesar, pentru a da un relief mai pregnant continuității prezenței mișcării muncitorești în toate problemele vitale ale poporului român, ca enumerarea congreselor să se facă din anul 1893, anul intrării pe arena vieții politice românești a partidului clasei muncitoare.

În spiritul perpetuării celor mai nobile tradiții de luptă, credem că urcarea în trecut cu enumerarea congreselor ar conferi adevărată dimensiune a activității revoluționare a partidului clasei noastre muncitoare. Astfel, avînd în vedere că P.M.S.D.R. și P.S.D.R. au ținut în total 11 congrese în perioada existenței lor, iar P.C.R. de la înființare pînă acum 10 congrese, propun să considerăm apropiatul Congres al P.C.R. ca fiind Congresul al XXII-lea, fapt ce ar proiecta noi lumini asupra drumului parcurs, asupra experienței și autorității partidului nostru în viața politică internă și internațională.

ORIZONT COMUNIST

Acțiunea umană, individuală și colectivă, este, prin definiție, o acțiune cu scop, cu finalitate prefigurată constant, adică programată. Necesitatea programelor de acțiune socială pe termen mediu și lung este unanim recunoscută ca un imperativ al secolului XX. Dar transformarea acestei necesități, în realitate la scara unei întregi societăți nu este cîștigată de puțin simplă și la îndemîna oricărui tip de formațiune economico-socială. Prin natura sa obiectivă, sistemul capitalist de organizare socială, în pofida dorințelor subiective, nu are acces real și valid la o acțiune de programare științifică pe termen lung a dezvoltării socio-economice, în principal pentru că relațiile sociale burgheze, orinduirea capitalistă ca atare, nu are viitor. În schimb, orinduirea socialistă, tocmai prin natura sa de societate făurită în mod conștient de către mase și în beneficiul lor, dispune de posibilități obiective pentru a-și programa dezvoltarea economico-socială, culturală și umană pe termene lungi.

Mai mult chiar, acțiunea de programare, previziunea și prognoza, formularea clară a obiectivelor de atins, a mijloacelor de utilizat și a ritmurilor de evoluție reprezintă o condiție sine qua non a progresului de ansamblu pe calea socialismului multilateral dezvoltat și a comunismului.

Documentele Congresului al XI-lea al partidului, Directivele, Tezele — ne pun în fața unei acțiuni de

programare a viitorului fără precedent prin proporții, înțelegere științifică, îndrăzneală și realism. A „înfrunta“ viitorul, a-l „lua în stăpînire“ cu mijloace științifice și politice, a organiza acțiunea prezentă în perspectiva științei de mîine — iată în esență, formulat lapidar, mesajul istoric al ansamblului de documente cărora apropiatul Congres al XI-lea le va conferi și atasta autoritatea de programare a acțiunii practice a întregii noastre națiuni pe o perioadă de 2-3 decenii.

Semnificațiile acestor documente, îndeosebi a Programului P.C.R. și a Directivei dezvoltării economico-sociale sînt în anul 1990 sînt multiple: definirea precisă, pe etape (de cite 5 ani) a parametrilor dezvoltării industriale, agricole, comerciale, social-culturale etc.; corelarea pirgurilor economice, cu cele organizatorice, culturale și educative, imbinarea factorilor interni cu cei externi, subordonarea întregii acțiuni sociale scopului definitoriu al politicii partidului: un înalt nivel de trai material și cultural al maselor în contextul unei civilizații socialiste și comuniste moderne avansate și profund umaniste.

Tehnica și știința, la fel ca și cultura, literatura, arta, conștiința și apertul revoluționar sînt aliații de nădejde ai socialismului și comunismului.

Luminosul Program al P.C.R. ne îndeamnă să valorizăm din plin forța creatoare a acestei alianțe și s-o punem cu hotărîre la temelie României comuniste de mîine.

Petru PINZARU

Premii literare

In cadrul premiilor anuale acordate de Uniunea Scriitorilor și de Asociațiile scriitorilor din București, Iași, Cluj-Napoca, Timișoara și Iași, Manes, juriul constituit la Iași (George Lesnea — președinte, N. Barbu, M. Drăgan, C. Genaru, M. R. Iacoban, D. Ignea, C. Sturzu, N. Toțan, Mihai Ursachi) și-a fixat alegerea asupra volumelor: **Personalitatea literaturii române de Const. Ciopraga** (Ed. Junimea) și **Interludiu de Andi Andrieș** (teatru — Ed. Erisnescu).

Anunțându-le, ne exprimăm, în același timp, satisfacția pentru alegerea făcută de juriu, ținând seama de importanța profundei sinteze a profesorului Const. Ciopraga și de semnificația artistică în actualitate a teatrului scris de Andi Andrieș (*Grădina cu trandafiri*, *Interludiu*, *Virsa zero*, *Duet*, ș.a.).

Sadoveniana

Organizate în fiecare an de către Comitetul pentru cultură și educație socialistă a județului Neamț, „Zilele Sadoveniane” sînt un prilej de evocare a personalității marelui scriitor, de cunoaștere a vastei sale opere, inepuizabilă prin valoarea și semnificațiile ce le conține. Anul acesta „Sadoveniana”, aflată la a V-a ediție, este pusă sub semnul împlinirii a 70 de ani de la debutul editorial al scriitorului.

Cu acest prilej, la casa memorială din Vinători a avut loc, duminică, o emoționantă reuniune la care a luat parte soția scriitorului, Valeria Sadovenianu. În fața unui numeros public prof. dr. doc. Const. Ciopraga, poetul George Lesnea, criticul Constantin Ciucă, Constantin Mitru și Aurelia Szasz, din partea Editurii „Ion Creangă”, Corneliu Sturzu din partea Editurii „Junimea”, muzeografa Stela Ionescu Marica au evocat momente semnificative din viața marelui scriitor și cetățean.

Un vibrant omagiu au ținut să aducă elevii liceelor ce poartă numele lui Mihail Sadovenianu din Barca — Neamț și Miercurea Ciuc, jud. Harghita, prezent la această manifestare.

Vorbind despre semnificația manifestărilor din cadrul „Sadovenienei” Dumitru Birlădeanu, președintele Comit. pt. cultură și educație socialistă a județului Neamț a subliniat faptul că opera sadoveniană, străbătută de un înalt umanism constituie un mijloc de educație patriotică și cetățenească a noilor generații.

Simpozion

În luna octombrie, Societatea de limbă română din Voivodina — Jugoslavia a organizat al treilea simpozion iugoslavo-român cu tema *Interferențe lingvistice-dialectale și paralelisme filologice româno-sirbe*. S-au prezentat aproximativ 50 de referate care au dezbătut probleme de lingvistică și de istoria culturii, rezultate ale interferențelor provenite din relațiile de bună vecinătate de-a lungul veacurilor ale celor două popoare prietene. Simpozionul s-a desfășurat în orașul Zrenjanin, în condiții excelente. Participanților li s-au oferit și două vizite în sate cu populația care vorbește limba română.

Desfășurat în condiții optime, acest simpozion a fost și un bun prilej de a lega noi prietenii între cercetătorii domeniilor respective români și iugoslavi. Animatorul acestui simpozion a fost profesorul Radu Flora de la Universitatea din Belgrad.

Limbaje formale

Al doilea volum al cărții „Introducere algebrică în informatică” de I. Creangă, C. Reischer, D. Simovici (Ed. Junimea), este consacrat studiului limbajelor formale. Teoria acestora este rezultatul generalizării unor proprietăți ale limbajelor de programare a calculatoarelor electronice și studiilor unor fenomene naturale de limbă.

Volumul prezintă clasele de limbaje din ierarhia lui Noam Chomsky, ierarhie utilizată astăzi de aproape toate studiile de lingvistică matematică. Pentru fiecare clasă de limbaj, expunerea — de altfel, remarcabilă prin completitudine, — urmează o cale naturală, de la studiul gramaticii acestora, deci a modulului său de generare, la cercetarea mijloacelor de recunoaștere a clasei, deci a automatelor adecvate acestei recunoașteri. Matematicieni, informaticieni, lingviști, interesați de aplicarea matematicii în studiul fenomenelor de limbă și în teoria limbajelor de programare, găsec, în cartea autorilor leseni, nu numai o introducere în subiect, ci și un îndreptar în munca lor de cercetare.

Focșani - permanente culturale

În întîmpinarea celui de al XI-lea Congres al P.C.R. — eveniment merit a determina, prin hotărîrile ce vor fi luate, încă un salt înainte pe drumul dezvoltării societății românești, continuu, în întreaga țară, manifestări cu caracter variat, de natură să dinamizeze conștiințele tuturor fâșurilor de bunuri materiale și spirituale. Sub semnul aceluiași act major, marcând prezența vie și creatoare a partidului nostru în lumea contemporană, au stat toamna aceasta și tradiționalele manifestări culturale organizate în localități diferite. Dintre acestea s-a remarcat în deosebi cea de a IV-a ediție a manifestărilor cultural-artistice **Focșani — permanente culturale**. Numeroase dezbateri, simpozioane, mese rotunde, vernisaje, recitaluri de poezie s-au desfășurat în fața unui public de toate vîrstele și profesiunile. Citim simpozionul „Programul P.C.R. — căldură în faurirea viitorului” la care au participat prof. univ. dr. Titu Georgescu, prof. univ. dr. D.tru Almaș, prof. dr. Liviu Ștefănescu.

În cadrul aceluiași zile, prof. dr. Const. Ciopraga și scriitorul N. Barbu,

reprezentînd revista CRONICA, au participat la o întîlnire cu membri ai cercului literar „I. M. Rașcu”, făcînd expunerii și discutînd lucrări literare ale elevilor de la liceul „Unirea”. Prof. dr. Const. Ciopraga a susținut apoi, în marea sală de festivități a liceului, conferința „Rolul cărții beletristice în viața omului modern”. Au participat elevii ultimelor clase și cadre didactice. Dintre celelalte manifestări spicăm: un recital de poezie cu participarea poetilor: Virgil Carionopol, Radu Cîrnei, Ion Potopin, I. Meltoiu, Florin Muscalu, Dumitru Pricop, Ștefan Dincă, Ion Panait, simpozionul „Istorie și legendă” în Vrancea etc. Un merit al organizatorilor constă în grija pe care au avut-o pentru ca toate manifestările din program să aibă loc în condiții corespunzătoare și la un nivel remarcabil.

Probleme de amănunt

A fost definitivată amplasarea complexului monumental „La Podul Înalt” ce va străluci locurile pe care s-a desfășurat istorica bătălie din preajma Vasluiului. Statuia ecvestră a lui Ștefan cel Mare, realizată de sculptorul Ștefănescu (8 din București va fi montată într-un ansamblu pe dealul care domină îngusta vale din preajma șoselei Vaslui—Crasna. E presupusul loc de pe care Ștefan a condus marea înclăștare și a zdrobit armatele otomane. În felul acesta Podul Înalt devine o prezentă emoționantă pentru toți cei care vor străbate meandurile vâștoase. Rămîne nerezolvat doar un — amănunt: valoarea artistică a statuii respective.

De asemenea, a fost în fază finală de organizare Muzeul orașului Vaslui. Colecțiile așteaptă să-și ocupe locul în săli, iar vâștoșii să-și aibă un motiv de mîndrie în plus asupra modului cum arată centrul reședinței lor de județ. Un simplu amănunt: „Decorativ” — București să onoreze cartografic, terminînd, în sfîrșit lucrări ce de mult trebuiau executate.

Muzeele din Fălticeni și Cîmpulung Moldovenesc sînt gata să-și deschidă ușile. Valorosă donație a sculpturii Ion Irimescu unei etape din viața din Fălticeni. Dar istoria și oia unele probleme de amănunt, cu săvîrșit mîrunte, totuși necesare (perdele, draperii etc.), datorită cărora ușa sînt sigilate.

La minut

Nu se știe ce simțuri s-a încheiat între Federația română de fotbal și Redacția sportivă a Televiziunii, dar se bănuiește că cele două instituții sînt în hădîrni: 1) s-a transmis pe micul ecran meciurile ce se consideră a fi cele mai fîră sare, fîră pipex și fîră fotbal; 2) s-a transmis meciurile în care cel puțin una din echipe trebuie să fie Steagu roșu Brașov; 3) — sau Universitatea Craiova; 4) pentru ca tacimul să fie complet aceste meciuri vor fi comentate „de Mircea M. Ionescu, redactor la ziarul Sportul”; 5) astfel persoanele doritoare își vor putea da doctoratul pe teme ca: „Incarările în adversar ale fundașului Russ”. „Sensul vorbirii fîră de sfîrșit și pe de lături la M.M.I., redactor la ziarul Sportul”;

Notă. Persoane informate susțin că: a) în campionatul de fotbal, divizia A, joacă 18 echipe; b) redacția sportivă a TV (prin Cristian Toșcaș) este cîinică; folosește serviciile lui „M.M.I., redactor la ziarul Sportul”, spre a-1 compromite; c) în disperare de cauză se va recurge la comentariile truculente ale lui Aristide Buhoiu și Marius Popescu.

Coloane ale istoriei

Foarte izbită emisiunea realizată de Toma Popescu și dedicată, în prima duminică de noiembrie, lașului și Vasluiului. O lectură de expresivă plasticitate a peisajului urban, o vibrantă punere în valoare a monumentelor istorice, un comentariu sobru, dens, operînd prin sinteze și comparații edificatoare, totul a favorizat o sugestivă panoramizare a trecutului și prezentului acestor localități de intensă rezonanță istorică și de o definitorie prezentă în peisajul con-

temporaneității noastre socialiste. Silueta atît de grăitoare a „Trei Ierarhilor”, geometria modernelor construcții și splendoarea Copoului inundat de exuberanța tineretii studioase; amintirea înscrisă în piatră a celor imortalizați în cunoscutul vers „Plecat-am nouă din Vaslui” și cea omagială în istorie a bătăliei de la Podul Înalt, alăturată dovezilor contemporane exprimînd pregnant, prin bijuteriile nomenclurii bîrlădeni, prestigiiu industriei române, acestea și multe alte aspecte, împletind tradiția cu actualitatea într-un dialog al dialecticii conținutului, au dat substanță și expresivitate unei emisiuni, sugestiv intitulată „Coloane ale istoriei”. O emisiune care ilustrează la un remarcabil nivel virtuțile publicisticii tv, virtuți cultivate meritori și în destule alte emisiuni, dar beneficiînd de un plus de patos și inspirație la cea la care ne referim.

„Cahiers roumains d'études littéraires”

Un excelent număr — 2/1974 — marchează un an de la apariția „Cahierelor românești de studii literare”. Numărul este axat pe tema „La Littérature, l'humanisme et l'avenir” și reunește o serie de studii și articole de înaltă ținută teoretică. O dezbateră a problemelor în perspectiva filozofiei marxiste inițiază în contribuțiile lor Dumitru Popescu — în „Nature, catharsis et l'homme” și Octavian Chețan — în „L'humanisme et les difficultés de l'ambiguïté théorique”. Alte studii își propun definiră, în contextul actual, a specificității literaturii, prin raportare și la unele domenii „de margine” sau la „creația” computerilor: Romul Munteanu — „Réflexions sur les pouvoirs de la littérature”, Silviu Iosivescu — „Littéraire et nonlittéraire” și Victor Ernest Mașek — „Art et littérature des computers”. În „The Future: a Modern Topos” Adrian Marino reconstituie, sistematic și convingător, istoria acestei „idei literare”. De acea formă participă la literaturii viitorului care este literatură științifico-fantastică se ocupă Ion Hoban în „Futurism and Fantasy in Romanian science-fiction”. În fi-

ne, două contribuții care înseamnă totodată o „premieră”: colaborarea, cu texte inedite, a unor prestigioși critici străini, ceea ce vine să confirme, o dată în plus, afirmarea pe plan internațional a acestei publicații românești. Criticii care colaborează la acest număr nu mai au nevoie, desigur, de nici o prezentare: este vorba de Jean Starobinski și Jean Rousset. Primul atacă — magistral — o chestiune delicată, aceea a raporturilor dintre „La littérature et l'irrationnel”, al doilea comentează binecunoscuta scrisoare a lui Rousseau către d'Alembert. Revista include și rubricile, devenite obișnuite, „Chronique des traductions”, „Comptes rendus” și „Kaléidoscope”, rubrici alcătuite cu aceeași seriozitate și discernămint. Acest număr din revista ne arată încă o dată cît de necesară era o asemenea publicație; iar ecurile primirii ei favorabile în străinătate demonstrează că unul din obiectivele propuse — afirmarea în lume a cercetărilor românești de critică și teorie literară este atins.

Timp înalt

Notabil este, în noul valum intitulat „Timp înalt” editat de Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă, inițiativa de a se introduce un însemnat număr de reproducări după lucrări de artă plastică ale unor artiști amatori. Menționăm sculpturile „Grăia lui Novac” de Mihai Simon, „Prometeu” de Ion Maței și „Ileana Cosînzeanu” de Geta Dram, precum și „Descătușarea de Constantin Doru Stejari, peisajul „Toamnă în pădure” de Victor Balan, portretul „Maria de Mangop” (metaloplastie) de Magda Teschievici, „Bujor” de Petre Paul Dumitriu, nu facem decât să semnalăm remarcabile diversitate a tematicii abordate și a modalităților utilizate. O apreciere de ansamblu ar mai cuprinde, firește, și alte nume, inclusiv din domeniul versurilor (Corneliu Popel, Paul Balahur, Georgeta Eftimie, Radu Felecan, Alexandru Tacu) și al prozei (Vicentiu Denose, Al. I. Friduș, Gheorghe Fărtăș, Vasile Obadă) etc.

O notă bună pentru acuratețea ținutei grafice a volumului.

N. IRIMESCU

TOP CRONICA-RTV. IAȘI 44

SECȚIA ROMÂNĂ

1. Cum e în soare (Z. Boros) — Aura Urziceanu
2. Mei țurzi (D. A. Aldea) — Anda Călugăreanu & Sfinx
3. Chantare (G. Litvin) — F.F.N.
4. Cît se iubesc (M. Bariciu) — Mircea Banicua
5. Glasul (I. Stepan) — Pro Musica
6. Inimă copiilor (N. Brandes) — Rogu și Negru
7. Car de baladă (P. Magdin) — Dida Drăgan
8. La part din vin carbii (Ed. Țogoreanu) — Eduard Țogoreanu & Aurelian Benedict
9. Sărbătorii grădinilor — Amicii
10. Iamă (V. Ioniță) — Flacăra Folk '73.

SECȚIA STRĂINĂ

1. Trop belle, trop jolie — Johnny Holliday
  2. Angel Face — Glitter Band
  3. Trop belle, trop jolie — Johnny Holliday
  4. Everyday — Slade
  5. Toru — Akira Fusé
  6. Seasons in the Sun — Terry Jacks
  7. Pardonnez-moi — Patrick Jouvet
  8. World Without Music — José Feliciano
  9. Fahrenhe Musikanten — Nina & Mike.
- Cite o intrare la fiecare secție pe locul 10.

Correspondență

RADU TUDOR — IAȘI. La început formația se numea Brian Poole & The Tremeloes. După plecarea solistului vocal Brian Poole denumirea rămîne simplă — Tremeloes. Componența grupului: Alan Blakey (chitară ritmică), Dave Munden (baterie), Rick West (chitară solo) și Len Hawkes (chitară bas) ex-Chips.

FOXY — Oradea: Pentru tine cît și pentru toți care ne-au cerut date despre Grand Funk Railroad, vom reveni într-un număr viitor.

NELU AUSLINGER — IAȘI: Componența grupului timișorean Pro-musica este: Ilie Stepan (chitară, percuție, voce, leader), Eugen Iosif (blockflute, țiteră, percuție, voce), Erland Krauser (vioară electrică, chitară și voca), Dietrich Krauser (contrabas, percuție), Adrian Perin (chitară, percuție), Ludovic Thienetz (baterie, percuție) și Radu Avram (joc dramatic recitativ).

VALY COSAC — BUCUREȘTI: Edgar Winter Group: Edgar Winter, Chuck Ruff, Dan Hartman și Rick Derringer care este și producătorul ultimului lor LP „Shock Treatment” (mai, 1974).

FLORIN MARCU — Discografia FLEETWOOD MAC este: First Y 1968; M. Wonderul — 1969; The Pious Bird of Good Omen — 1970-1972; Original; Then Play On; Kilin House — 1971; Future Games — 1971; Bare Trees — 1972; Penguin; Mystery To Me; septembrie 1974 — Heroes are Hard to Find.

Breviar

● Senzație în lumea muzicii rock internațională: după ce în iunie 1972 grupul Steppenwolf își anunța retragerea din activitatea muzicală odată cu apariția LP-ului „Rest in peace” lată că LP-ul „Slow flux” reduce din nou grupul în atenția iubitorilor rock-ului. Noua formulă a grupului se prezintă astfel: John Kay (lead singer, guitar), Georg Binbo (bass guitar), Bobby Cochran (guitars), Jerry Edmonton (drums) și Galdy Mc John (keyboards).

● Intre 5 octombrie — 15 noiembrie, Marina Voica, Olimpia Panțiu și formația condusă de Horia Muculescu întreprind un turneu în U.R.S.S.

● După plecarea lui Rick Wakeman de la celebrul grup Yes, locul de organist a rămas pentru puțin timp vacant deoarece cererea lui Vangelis Papathanassiou (ex-Aphrodite's Child împreună cu Demis Roussos și Lucas Sideras) a fost respinsă de Uniunea Muzicienilor Britanici. Locul său a fost ocupat de un organist de origine elvețiană, fost conducător al grupului Refugee (împreună cu doi ex-Nice, Lee Jackson și Brian Davidson).

● În ultimele zile ale lunii octombrie, la Dresda s-a desfășurat „Festivalul slagărilor” unde reprezentanța țării noastre, Dida Drăgan, a ocupat locul 3. Bravo Dida!

● După succesul celui de al VII-lea LP „The Hoople” revista Melody Maker ne anunță o schimbare la Mott the Hoople. În locul lui Ariel Bender a fost cooptat Nick Ranson, chitarist solo și solist vocal, ex-Spiders from Mars (grupul de acompaniament al celebrului David Bowie). Pină la editarea noului LP, grupul a lansat un nou single: „The Saturday gigs”.

● Grupul bucureșean Sfinx, împreună cu Anda Călugăreanu anunță editarea primului LP, care va conține cunoscuta piesă „Sinteză” și noi compoziții (Secolul vitezei, Mai tirziu), pe versurile lui A. Păunescu și Anda Călugăreanu. Sperăm că Electrecordul nu ne va face să așteptăm pină în 1975.

SPORT A NINS

Și-acum, dă-i cu dîrdiala. Tre-tre-tre-tre-murăm cu-cu-cu toți în tri-tri-tri-bune. Și ardem cite-un git de molan în sănătatea lui Valentin Stănescu; el ne-a blagoslovit cu geruri și ninsori. Dă-dă-dă-i, doamne, să-să-să... haptic! Fe-fe-fe-fe-rește-l doamne de-de... haptic! Cele mai frumoase săptămîni pentru fotbal, nea Tinel ni le-a șterpelit, oferindu-ne în schimb consolare a unui pîcîjît de 0-0 (Cam așa s-a descurcat și Păcală, atunci cînd a schimbat capra pe-o gîscă). Și iată-ne dîrdiind la unison, iată mîngă oprindu-se-n băltoace, iată portari tăvăliți prin mîzgă, iată spectatori rebegiți și infolofii și acriți... De-atîta dîrdiala, și crainicii scapă printre dinți fraze degerate; iată, de la Brașov ni s-a transmis o constatare atît de moțată încît n-o putem pune decît pe seama dîrdiitului: „**această penurie** — zicea comentatorul — **este generată de lipsa de cutezanță**”. Ca să vezi: pină la urmă, tot o banală lipsă se află la baza fundamentului penuriei...

A nins. Stăm la gura sobei și răsfoim gazete. „Lucafărul” ne oferă surpriza de a cunoaște fața absolut obiectivă a sufletistului Adrian Păunescu. Întors pe-o parte și pe cealaltă, meciul Universitatea Craiova — Steaua este analizat cu o anume detașare pe care nu ne-o putem explica altfel decît prin egală și acută... implicare. Păunescu își iubește oltenii săi.

Păunescu îl iubește pe Teacă. Și atunci, pentru că meciul a fost așa cum a fost, întreaga artilerie este concentrată asupra acaruului Păun — arbitru Rotaru. Și eu mă număr printre simpatizanții Universității Craiova. Și eu îl iubesc pe Teacă. Dar — și aici e aici — îl iubesc și pe ieșeanul Rotaru. Nu trageți, deci, în pianist; face și el ce poate. Uitați-vă mai degrabă la isprăvile bucureșteanului Niculescu. Meciul de la Brașov l-a condus de parcă întreaga dumisale energie era conectată la rețeaua de gaz metan izvorîtă de sub Timpa. În repetele rînduri, Crișan a fost făcut arșice. Nimic... În repetele rînduri, portarul craiovean a fost ținut, împins, cîmpit, mușcat, urecht, pâruiț și așa mai departe. Nimic... Peste toate, asemenea moșului de ciocolată așezat în creștetul prăjiturilor ieșene denumite (naiba știe de ce) **Iacobane**, ieșirea (mai exact spus **intrarea**) huliganică a lui Cadar. N-am văzut de cînd mă știu asemenea responsabil salt cu gheata înainte, salt de catch, salt izvorît din dorința nestăvilită de a pocni, rupe, sparge, lichida. Nu această sălbăticie a sancționat-o exemplar Niculescu, ci... palmuța cu care Cadar, în faza ulterioară, l-a blagoslovit pe un craiovean. **O-moară-l, dar nu-l pălmui!** — cam aceasta-i etica pe care ne-o propune Niculescu.

Și la care, oricît am dîrdii, nu putem subscrie.

M. R. I.

MIGUEL ANGEL ASTURIAS

(Guatemala)

crizantema de lumină

În ce cristal cu fibre lungi de apă
să te cuprind și să te zugrăvesc
cu ce lumini, din flori, să te-implinesc
cum îți păstrezi imaginea sub pleoape ?

Cometele din plete se topesc
în valurile care-n stîncă sapă
conturul tău în care-ar vrea să-ncapă.
luceferii, de tine cînd tinjesc.

Așa-ți păstrezi imaginea, mai clară
decît e cerul tău de primăvară
cînd mi-ai ieșit cu trandafiri în cale

Frumoasă Românie — o grădină
vibrînd sub arcul fericii tale
ca și o crizantemă de lumină.

SALVATORE QUASIMODO

(Italia)

statuia iubirii

În noaptea care-și scutură-n Carpați
sus, la Brașov, sub lună trandafirii
contemplant printre plopii încolonați
statuia de lumină a iubirii.

Pătrunde prin al arborilor scut
înfiorarea nouă de căldură ;
cuvîntul românesc a renăscut
în inimă, un cîntec sub armură.

În fragedul memoriei pămînt
aud chemări, de parcă sînt pe Tibru-;
și fac aici un sacru legămînt
răspund și-aici de-al lumii echilibru !

NAZIM HIKMET

(Turcia)

imagini din românia

(fragment)

Am contemplat clădiri cu vaste-arcade
în aură — proaspete cascade
în București și la Brașov ; în munți
cohortele de brazi purtau pe frunți
cununi solare. Cățătorul val
fereastră de azur pe litora
și cerul mi l-au scuturat pe gene
în București, fintini arteziene !

Cinstire arhitecților români !
Au luat havuzul soarelui în miini
și-n cupele de marmuri l-au închis
cum floarea lui au legănat-o-n vis !

Acestor miini, acestor ochi — cinstire
le-duc — îmi mută cerul în privire !
Nu-i plînsul în ferestre ! Tuturor
care-au zidit un cîntec sau un dor
pe soclul cugetării cardinal :
cinstire Comitetului Central !

Umbre adinci, pe ziduri să nu lase
ard candelabre, scinteind prin case :
adolescenții cu chipul luminat
calculatori ai Planului de Stat
și-aceste fete — ramuri de măslin
ce vin cu pasul lor de rochiță, în
din cîntecul livezilor, cosit ...

În pragul violet cînd am sosit
pe undeva prin Argeș, ori prin Gorj
să gust din mămăligă și din borș
cu am privit în raftul cu voluame
și am văzut în tînuita lume
ca pasărea venită de departe
Nazim Hikmet — un nume scris pe-o carte !

Poate am s-aud aici pe cineva
șoptind un cîntec și din țara mea
purtîndu-mi Anatoția pe undă
chemării mele tainic să-i răspundă !

RITA BOUMI PAPAS

(Grecia)

nimb românesc

Nu știu cine aici te-a înălțat
ca un nimb pe fruntea României
să rodești migdalii bucuriei
unde stăpînea Vînt Împărat !
Cine a zidit din temelii
pe nisipul cu mălin sălbatec
peste vechea plajă de jăratec
o cetate pentru stele — mii !
Cine-a-nvins tăcerile de fier
pleoapele-albastre ridicînd din stîncă
coborînd în liniștea adîncă
harfele pleiadelor din cer !
În oglinda apelor m-ai prins
ca amurgu-n purpura hlamidei
cînd sub trupul gol al Aphroditei
toată plaja-n soare s-a aprins !
Pe nisipuri, inima-ți ascult
sub aj zilei, ca de aur, lotuși ...
Văd Mamaia-nția oară, totuși
visul meu trăiește aici de mult !

FENAGY SANDOR

(Ungaria)

brățara de emoții

Brățară de emoții — drumeția
imi sumă selenar în amintiri ;
gări după gări în ochi cu trandafiri
meru imi ies în cale-n România !

În palmă mi se clatină, subțiri
aripi de păsări albe — bucuria
din zbor înalt mi-a jimpețit solia
orașului cu svelte arcuiri.

Sub cerul ca o cupă de smaralde
string miinile prieteniei calde
pe străzi și-n piața ca un scut rotund ;
și-n vîntul care prinde să vislească
văd Bucureștiul încorcat profund
în calma dinăunța românească !

În românește de Ion POTOPIN

România și democratizarea relațiilor internaționale

„Noua ordine nu se poate realiza pe vechile principii și practici de dominație și inegalitate. Aceasta nu înseamnă nouă ordine, ci încercarea, în forme noi, de a perpetua vechea ordine de dominație și asuprire ! Noua ordine presupune principii noi, de egalitate, de respect al voinței și libertății fiecărei națiuni ! Pe această bază omenirea, în ciuda tuturor acelor care se mai gîndesc la vechiul ordine, va înfăptui relații noi în viața internațională“.

NICOLAE CEAUȘESCU

În proiectul de Program al Partidului Comunist Român, ce va fi adoptat de Congresul al XI-lea se subliniază că în următoarea etapă a vieții internaționale este necesar să se intensifice lupta pentru lichidarea deplină a vechii politici imperialiste de forță și dictat, a colonialismului, neocolonialismului, a oricăror forme de ingerință în treburile interne și presiune asupra altor popoare.

În deplină concordanță cu noile realități istorice naționale și sociale, activitatea internațională a României a dobîndit contururi și dimensiuni noi, atribuțiile politicii unui stat socialist independent și suveran. Ea exprimă aspirațiile și năzuințele fundamentale ale națiunii române, care se află în deplină armonie cu interesele generale ale progresului și păcii, ale înțelegerii și colaborării strînse între toate statele lumii. În acest spirit, România dezvoltă și adîncește relațiile cu toate statele socialiste, acționează pentru amplificarea raporturilor cu țările în curs de dezvoltare, cu statele care luptă pentru dezvoltarea lor independentă. Totodată, în spiritul principiilor coexistenței pașnice, statul nostru promovează cooperarea în interes reciproc cu țările capitaliste dezvoltate.

La baza relațiilor sale internaționale, România așază în mod ferm principiile deplinei egalități în drepturi, respectului independentei și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, nerecurgerii la forță sau la amenințarea cu forța în raporturile interstatuale.

Rezolvarea marilor probleme care preocupă astăzi omenirea, democratizarea vieții internaționale se pot asigura numai cu participarea egală a tuturor țărilor lumii. Viața demonstrează că în etapa actuală marile probleme ale vieții internaționale nu mai pot fi soluționate de un grup de state ; găsirea unor soluții viabile și trainice impune participarea tuturor statelor

interesate, a tuturor popoarelor la lupta pentru colaborare și pace. „Ne adresăm, a declarat președintele Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, tuturor guvernelor și popoarelor de a acționa împreună, de a conlucra activ pentru promovarea unei politici de destindere în lume, pentru democratizarea profundă a relațiilor internaționale actuale. Să colaborăm intens pentru a găsi soluții politice unanime acceptabile tuturor problemelor care confruntă omenirea de astăzi, pentru a face să triumfe în raporturile internaționale rațiunea și echitatea, pentru a evita noi confruntări armate, pentru a apăra cu toată energia viața și munca liberă a tuturor popoarelor“.

În realizarea unei noi ordini internaționale, a democratizării relațiilor dintre state, un rol tot mai important revine Organizației Națiunilor Unite, altor organisme internaționale. Țara noastră acționează cu consecvență pentru întărirea rolului Organizației Națiunilor Unite și al celorlalte organisme internaționale, pentru perfecționarea și democratizarea lor, pentru participarea tuturor statelor la activitatea acestora, pentru aplicarea principiului consensului în adoptarea tuturor hotărîrilor. Viața demonstrează că astăzi marile probleme care confruntă comunitatea internațională nu mai pot fi soluționate de un grup restrîns de state. Găsirea unor soluții echitabile și trainice impune participarea pe picior de egalitate a tuturor statelor interesate, determină creșterea rolului țărilor mici și mijlocii în viața internațională.

În vederea progresului mai rapid al țărilor în curs de dezvoltare este necesar, după cum sustine România socialistă, să se acționeze cu mai multă fermitate pentru așezarea relațiilor între țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare pe principii echitabile. A sosit momentul cînd trebuie să se acționeze cu energie pentru lichidarea marilor decalaje în situația economică a diferitelor state, pentru apropierea grabnică a nivelurilor de dezvoltare ale statelor. „Deceniul dezvoltării“, „Deceniul dezarmării“ și alte programe de anvergură lansate în ultimii ani sînt amenințate din pricina unor practici vechi, a unor metode vechi, a unor doctrine vechi, inspirate de vechea politică imperialistă a forței și dictatului. Un program atotcuprinzător de dezvoltare nu se poate realiza decît în condițiile unei noi ordini internaționale, întemeiată pe principiile egalității în drepturi și colaborării, pe principiile noi de egalitate, de respect al voinței și libertății fiecărei națiuni. O nouă ordine politică internațională presupune lichidarea „colaborării dintre cal și călare“, eliminarea conceptului „partenerului descurt“, instaurarea unei colaborări autentice între națiuni egale în drepturi și trăgînd foloase reciproce dintr-o cooperare liberă, deschisă, lipsită de discriminări, presiuni ori amenințări cu represalii.

Realizarea acestor obiective cere, desigur, o luptă îndelungată. Însoțit faptul că se pune la ordinea zilei această problemă arată că în viața internațională se afirmă cu tot mai multă hotărîre voința popoarelor de a fi stăpîni pe hotărîrile naționale, de a-și făuri o economie independentă, de a dezvolta relații noi de egalitate, de respect al independenței și suveranității, de avantaj reciproc.

România — ca însăși o țară în curs de dezvoltare — amplifică și diversifică raporturile sale economice cu celelalte state în curs de dezvoltare. Acțiunile politice ale conducerii statului nostru, numeroasele vizite ale președintelui Nicolae Ceaușescu în țări în curs de dezvoltare de pe toate continentele și acordurile economice încheiate în ultimii ani pun accentul pe utilizarea superioară a resurselor materiale și umane așezate României, cu și ale acestor țări, contribuie la formarea necreier din statele respective, răspund intereselor reciproce de dezvoltare a industriei, agriculturii și altor ramuri economice, în vederea accelerării progresului lor economico-social.

Următoarele decenii sînt menite să dea răspuns problemelor majore pe care le pune dezvoltarea marilor majorități a națiunilor omenirii. Așa cum reiese din proiectul de Program al Partidului Comunist Român, și în anul 2000 trebuie să se facă pași hotărîtori pe calea lichidării marilor decalaje care despart statele lumii, fiecare națiune fiind chemată să realizeze un progres rapid, fiecare popor să facă eforturi susținute în această direcție. Progresele obținute pînă în prezent în epoca postbelică — epocă scurtă istoriceste și plină de piedici provocate de uriașă rămînere în urmă a țărilor eliberate de sub un jug multiseclar și de opoziția fostilor stăpînituri, de politica lor neocolonialistă — justifică încrederea în capacitatea popoarelor de a soluționa sarcina care le revine pentru propria lor dezvoltare.

Desigur, făurirea unei noi ordini, a unor noi relații internaționale nu este un lucru ușor, ea constituie o operă complexă și grea.

Radu SIMIONESCU

CRONICA

săptămînal politic - social - cultural

colegiul de redacție :

LIVIU LEONTE, redactor șef
ANDI ANDRIEȘ, redactor șef adj.
N. BARBU, redactor șef adj.
ȘTEFAN OPREA, secretar g-ral
de redacție
VASILE CONSTANTINESCU

Prezentarea grafică : VALER MITRU